

ແປຕຳສັບ

abiotic ຫົ່ວໜີຊີວິດ; ອົງປະກອບຫົ່ວໜີຊີວິດຂອງໜ່ວຍໄລກ

abundance ຄວາມອຸດົມສົມບູນ ຫມາຍເຕິງ (1) ຈຳນວນສົ່ງມີຊີວິດຕໍ່ຫົວໜ່ວຍເນື້ອທີ່; (2) ຈຳນວນສົ່ງມີຊີວິດຫຼາຍໃນແຫ່ງຢູ່ອ່າໄສໃດໜຶ່ງ. ການວັດແທກ ຄວາມອຸດົມສົມບູນແລະ ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງລະບົບນີ້ເວັດມັກໃຊ້ເພື່ອຂັ້ນອກເຕິງສຸຂະພາບຂອງມັນເອງ.

acid mine drainage (AMD)

ການລະບາຍຫາດວິດຈາກເໝືອງແຮ່ ຫມາຍເຕິງ ນັ້ນທີ່ ລະບາຍອອກ ເຊິ່ງໄໝຈາກ ຫຼື ເປັນສາຍເຫດຈາກາກນຸດ ຄົ້ນເຫັງໜ້າດີນ, ການຂຸດຄົ້ນເລີກ ຈາກໜ້າ ດີນ ຫຼື ກອງຖ່ານຫົນທີ່ຂຸດຄົ້ນແລ້ວ ຂໍ້ໄດ້ສະເພາະມີຄວາມເປັນກົດສູງ ແລະ ລະດັບລະບາຍຂອງໄລ້ຫະສູງ. AMD ສາມາດເຊື່ອມຄຸນໝາບຂອງນີ້ໄດ້ຫລາຍທີ່ສຸດ ແລະ ເປັນພົດຕໍ່ສົ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນນັ້ນຢູ່ສະເໜີ

acid rain ປິນກົດ ແມ່ນ ປິນທີມີຄ່າ pH ນ້ອຍກວ່າ 5.6 ຄວາມເປັນທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ອາດຈະເປັນສາຍເຫດທີ່ມະຊາດ (ເຊັ່ນ: ອາຍແກ້ດທີ່ໄດ້ພື້ນອອກໃນລະຫວ່າງຫຼືພູເຂົາໄຟລະເບີ) ຫຼື ໂດຍການລົບກວນຂອງມະນຸດ (ເຊັ່ນ ການຈຸດເຜົາເຊື່ອເພີ່ງທີ່ມະຊາດ)

acute ຮຸນແຮງ ໂດຍອີງຕາມຄວາມເປັນພົດ ຂໍ້ມີການເລີ່ມຕົ້ນ ກະທັນທັນ ແລະ ຄົງຢູ່ໃນເວລາອັນສັນ (ປີກະຕິພາຍໃນ 4 ເຕິງ 7 ມື້ ສຳລັບປາ). ຈາກສົ່ງກະຕຸນ, ມັນຮ້າຍແຮງພຽງພໍ ເພື່ອຮັດໃຫ້ເກີດມີປະຕິກິດິຍາ ຕອບໂຕອັນໄວວາ. ສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອກໍານົດການປະເຊີນ ຫຼື ການຕອບໂຕຕໍ່ການແຜຂະຫຍາຍ (ປາກິດການ) ໄລຍະເວລາຂອງການສໍາຫລວດ (ຫີດລອງ) ຄວາມເຂັ້ມຂຶ້ນ (ຮຸນແຮງ) ຂອງຄວາມເປັນພົດທາງນີ້ປີກະຕິແລ້ວແມ່ນ 4 ມື້ ຫຼືນ້ອຍກວ່າ ແລະ ການຕາຍແມ່ນຜົນຂອງການວັດແທກ. ປາກິດການຂອງຄວາມຮຸນແຮງ (ເຂັ້ມຂຶ້ນ) ອາດຈະເປົາ, ຮ້າຍແຮງ ຫຼື ເຕິງຕາຍໄດ້.

ad hoc ສະເພາະກົດ

adaptive ຫີ່ປັບຕົວໄດ້ ໂດຍຫົ່ວໄປແລ້ວ ສັນນາງສະນິດທີ່ສາມາດທຳການປັບຕົວໃຫ້ເໝາະສົມຕໍ່ການປ່ຽນແປງຂອງສົ່ງແວດລ້ອມຂອງຕົນເອງ. ຈຳພວກທີ່ສາມາດທຳການປັບຕົວ ໃນແບບແຜນການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ການກົນຢູ່ຂອງຕົນໄດ້ຫລາຍເຫຼົ່າໄດ້ ຈຳພວກເລົານັ້ນກໍສາມາດທິນທານກັບລະດັບອັນກວ້າງຂວາງຂອງຫຼູ່ອ່າໄສ ແລະ ການລົບກວນ. ຢູ່ໃນການຄຸ້ມຄອງສົ່ງແວດລ້ອມ, ການປັບຕົວໝາຍເຕິງຢຸດທະສາດນີ້ ຂໍ້ມີຢຸດຢູ່ນ ແລະ ສາມາດນຳເອົາຂໍ້ມູນໃໝ່ໃຫ້ເຂົ້າກັບຢຸດທະສາດ ຫຼື ນະໂຍບາຍການຄຸ້ມຄອງທີ່ໄດ້ດັດແກ້ ແລະ ປັບປຸງ ແລ້ວ

additive ເພີ່ມເຕີມ ໃນການປະເມີນບັນດາຜົນກະທິບແບບສະສົມແມ່ນອ້າງເຕິງການຂັ້ນໄປມາ ຂອງການລົບກວນທີ່ມີລັກສະນະດູງກວັນ ຂໍ້ໃນທີ່ສຸດກໍວິກຄຸມຄວາມອາດສາມາດຂອງລະບົບນີ້ເວັດໃນການດູດຊຶ່ມເອົາການລົບກວນນັ້ນ.

adsorbable organic halogen (AOX)

ອົງຄະຫາດຮາໄລແຊນທີ່ສາມາດດູດຊຶ່ມໄດ້; ຮາໄລແຊນທີ່ໄດ້ບັນຈຸ່ຢູ່ໃນບັນດາອົງປະກອບຂອງອົງຄະຫາດ ຂໍ້ໄດ້ຖືກແຍກອອກໄດ້ການດູດຊຶ່ມເຫັງ ກາກບອນທີ່ເຄື່ອນໄຫວເຄີມແຮງ ສໍາຫລັບວັດແທກຜົນຂອງຮາໄລແຊນ ທີ່ໄດ້ສະແດງເປັນການຂອງ ກລໍ ຕໍ່ນີ້ລົດຂອງນີ້. ຢູ່ໃນໂຮງງານຜະລິດເຈັ້ນເນື້ອອ່ອມ, ກລໍ ເປັນພຽງ ຮາໄລແຊນຊະນິດດູງວເຫຼົ່ານັ້ນ ທີ່ໃຊ້ໃນປະຮິມານທີ່ສາມາດວັດແທກໄດ້, ດັ່ງນັ້ນຄວາມເຂັ້ມຂຶ້ນຂອງ AOX ຢູ່ໃນທາດແຫລວໜ້າ ຈຶ່ງເປັນການປະເມີນທີ່ດີ ກ່ຽວກັບຄວາມເຂັ້ມຂຶ້ນຂອງຫຼັກງົງອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງອົງຄະຫາດທີ່ຫາດ ກະລຳ ຢູ່ໃນທາດແຫລວດັ່ງກ່າວນັ້ນ

advective transport ແມ່ນການເຄື່ອນປ່ຽນຂອງຄວາມຮັນເຢັນ ຫຼື ຂົງເຂດບັນຍາ ກາດອື່ນໆ ໂດຍການເຄື່ອນທີ່ໄປທາງນອນຂອງມວນສານອາກາດ

aerobic ທີ່ໃຊ້ອາກາດໝາຍເຕິງ (1) ສະພາບແວດ

ລ້ອມທີ່ມີອົກຊີແຊນຢູ່ນຳ; (2) ສິ່ງມີຂີວິດທີ່ຕ້ອງການອົກຊີແຊນເພື່ອດຳລົງຂີວິດ; (3) ຂະບວນວິວດໃດໆທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ເມື່ອມີອົກຊີແຊນເຫັນເຖິງນັ້ນ.

alluvial aquifer ສ່ວນຂັ້ນເທິງສຸດຂອງທຶນອົມນີ້

alluvial deposits ການສະສົມຂອງດິນທຶກນີ້ພັດແມ່ນ ສິ່ງຕ່າງໆທີ່ໄດ້ຂົນຍັຍ ໂດຍສາຍນີ້ ຫຼື ແມ່ນນີ້ ແລະ ໄດ້ສະສົມເປັນດັ່ງພື້ນທີ່ມີນີ້ທຸວມ

ameliorate ບັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ສາມາດທຶນທານ

amphibian ສັດເຄິ່ງນີ້ເຄິ່ງບົກ ເປັນສັດເລືອຄານເລືອດເຢັນປະເພດ Amphibia ເຊິ່ງມີຄຸນລັກສະນະພື້ນເສດຖື: 1) ເວລາໃຫຍ່ຈະຢູ່ເຖິງບົກ, ແຕ່ລົງໄປຢູ່ນຳເພື່ອວາງໄຂ່; 2) ສາມາດ ໃຊື້ຜົວໜ້າງແລະປາກສຳຫລັບແລກປູ່ງອົກຊີແຊນໃນນີ້; 3) ຕາມຜົວໜ້ານົ່ມມີຂຶ້ນ; 4) ໄຂ່ທີ່ແຕກອອກມາຈະເປັນໂຕວອກ. ສັດປະເພດດັ່ງກ່າວປະກອບມີກີບ, ຂູ່ດ ແລະ ສັດອື່ນໆປະເພດດຽວກັນ.

anaerobic ທີ່ບໍ່ໄຊ້ອາກາດທາມາຍເຖິງ (1) ສະພາບແວດລ້ອມທີ່ບໍ່ມີອົກຊີແຊນຢູ່ນຳ; (2) ສິ່ງມີຂີວິດທີ່ບໍ່ຕ້ອງການອົກຊີແຊນເພື່ອດຳລົງຂີວິດ; (3) ຂະບວນວິວດໃດໆທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ເມື່ອບໍ່ມີອົກຊີແຊນເຫັນເຖິງນັ້ນ.

analyte ຜົນການວິເຄາະ ແມ່ນ ອົງປະກອບສະເພາະທີ່ໄດ້ຈາກການວັດແທກ ໃນການວະເຄາະທາງເຄີມ. ນັ້ນເຊິ່ງໄດ້ຖືກກຳນົດ ແລະ ບອກຈຳນວນຢູ່ໃນຂະບວນການວິເຄາະຕົວຢ່າງ.

antagonism ການອັບຄ່າ ແມ່ນ ປາກີດການນິ້ງເຊິ່ງຄວາມເປັນພິດ ຂອງສ່ວນປະສົມຈາກຫລາຍສານເຄີມມີຄ່າໜ້ອຍກວ່າ ຄ່າທີ່ໄດ້ຄາດຫວັງໄວ້ຈາກການບວກເລເກແບບ່າຍດາຍຂອງຄວາມເປັນພິດຈາກແຕ່ລະຫາດເຄີມທີ່ມີຢູ່ໃນສ່ວນປະສົມ

anthropogenic ກ່ຽວກັບມະນຸດສາດ ທາມາຍເຖິງການປ່ຽນແປງໃນທຳມະຊາດທີ່ເກີດຈາກກົດຈະກຳຂອງມະນຸດ

aquifer ຂັ້ນທຶນອົມນີ້ຄື ສ່ວນຕົ້ນຕໍ່ຂອງທຶນ, ທຶນແຮ່, ຫຼື ຊາຍທີ່ນີ້ສາມາດຊື່ມຜ່ານໄດ້ ແຊິ່ງມີຄວາມສາມາດເກັບກັກ ຈຳນວນປະລິມານໄດ້ຢ່າງຫລວງໝາຍ, ແຊິ່ງມອນຢູ່ໄຕສິ່ງ ທີ່ບໍ່ສາມາດຊື່ມຜ່ານໄດ້ ແລະ ໂດຍຜ່ານການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງນີ້ໄຕດິນ.

assessment endpoints ຈຸດສຸດເຂດການປະເມີນແມ່ນ ການສະແດງອອກທີ່ຂັດເຈນ ກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ປົກປັກຮັກສາ. ຈຸດສຸດເຂດການປະເມີນ ແມ່ນການຈະແຫລງ ຫຼື ເບົ້າໝາຍ ຕ່າງໆ ແຊິ່ງຄໍານິ້ງເຖິງຄຸນລັກສະນະຫາດນີ້ເວັດວິທະຍາ (ເຊັ່ນ : ບັນດາຜົນຈະເຖິງພັນຕໍ່ ສິ່ງທີ່ມີຂີວິດໃນນີ້) ແຊິ່ງຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການປະເມີນຕີລາຄາ ແລະ ປົກປັກຮັກສາ ການປະເມີນຈຸດສຸດຫ້າຍ (endpoint) ມັກຈະຕິດພັນກັບການຕອບສະໜອງຂອງຈຳພວກທີ່ສໍາພັດຮັບດ້ານນີ້ເວັດວິທະຍາຕໍ່ຄວາມກົດດັນຕ່າງໆດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ແຕ່ວ່າພວກເຂົາກໍ່ຍູ້ຢູ່ໃນສ່ວນທີ່ຂຶ້ນກັບ ຄຸນລັກສະນະນີ້ເວັດວິທະຍາເຫຼົ່ານັ້ນ ທີ່ສັງເກດໄດ້ວ່າມີຄຸນຄ່າຕໍ່ຂີວິດ

assumptions ສົມມຸດຖານ ແມ່ນ ການທີ່ອີກວ່າບາງ ແມ່ນຖືກຕ້ອງ. ຢູ່ໃນການສ້າງຕົວແບບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ການສົມມຸດຖານໄດ້ປົກສ້າງຂຶ້ນທີ່ຄໍານິ້ງເຖິງອົງປະກອບ ຫຼື ຂະບວນການສະເພາະຂອງລະບົບນີ້ເວັດ, ຫຼື ຄຸນລັກສະນະຫາງເຄີມ ຫຼື ການກະທຳ. ຕົວແບບແມ່ນດຳເນີນໄປພາຍໃຕ້ບັນດາສົມມຸດຕິຖານເຫຼົ່ານີ້

baseline data ຂໍ້ມູນເສັ້ນຖານ ທາມາຍເຖິງ ຂໍ້ມູນທີ່ໄຊ້ເປັນສ່ວນນິ້ງໃນການປະເມີນສິ່ງແວດລ້ອມຕາມເສັ້ນຖານ ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ເຖິງສະພາບແວດລ້ອມທຳມະຊາດກ່ອນການຖືກລົບກວນໄດ້ມະນຸດ.

basin ອ່າງນີ້ ທາມາຍເຖິງ ພື້ນທີ່ຫລຸບທີ່ບໍ່ມີການໄຫລອອກ ຫລືໃຫ້ລອອກນົ້ອຍທີ່ສຸດຂອງນີ້ຫັນກັດດິນ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນທະເລສາບ ຫລື ອ່າງແມ່ນຕ່າງໆ

benchmark concentration ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນຫຼາຍທາງ; ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນຂອງຫາດເບື້ອຕ່າງໆ ຢູ່ທີ່ບາງລະດັບຂອງບັນດາຜົນທີ່ໄດ້ຄາດຄະເນ (ເຊັ່ນ: LC50, LOEC).

benthic ກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ມີຊີວິດທີ່ອາໄສຢູ່ໃນ ຫຼື ເທິງຂັ້ນ ຕະກອນຕ່າງໆຂອງບ່ອນທີ່ຢູ່ໃນແມ່ນໍ້າ/ ທະເລ

benthic invertebrates ບັນດາສິ່ງທີ່ມີຊີວິດທີ່ມີ ກະດູກສັນຫລັງ (ເຊັ່ນ: ແມ່ງໄມ້, ທອຍ ແລະ ອຸງ) ຂຶ່ງ ໃຊ້ຊີວິດຢູ່ເທິງ ຫຼື ເທິງຂັ້ນຕະກອນຂອງບ່ອນຢູ່ ອາໄສໃນນໍ້າ/ທະເລ

benthos ບັນດາສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ (ຂຶ່ງລວມທັງພິດ ແລະ ສັດ) ທີ່ດຳເນີນຊີວິດຢູ່ໃນ ຫຼືເທິງ ຂັ້ນຕະກອນຂອງບ່ອນ ອາໄສໃນນໍ້າ.

bioaccumulation ການສະສົມທາງຊີວະ ແມ່ນ ຄຳ ສັບທີ່ວ່າໃຫ້ພັນລະນາເຖິງຂະບນການ ຂຶ່ງໂດຍທາດເຄີມ ຕ່າງໆໄດ້ຖືກດູດເອົາໂດຍກົງຈາກນີ້ ໂດຍສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ທັງຫລາຍ. ວິທີທາງດູດ (uptake) ເອົາຍັງໄດ້ລວມເອົາ ທັງການບໍລິໂພກອາຫານ ແລະ ຕະກອນທີ່ບັນຈຸທາດ ເຄີມ

bioavailable ທີ່ເອົາໄດ້ທາງຊີວະ ແມ່ນ ສັດສ່ວນ ຂອງປະລິມານ ຫຼື ຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນທັງໝົດຂອງທາດ ເຄີມນີ້ຢູ່ໃນສິ່ງແວດລ້ອມ ຂຶ່ງເໝາະສົມທີ່ຈະໃຊ້ສຳລັບ ການດຳເນີນທາງດ້ານຊີວະວິດທະຍາ ເຊັ່ນ ການດູດເອົາ ໂດຍສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນນໍ້າ. ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ສິ່ງແວດ ລ້ອມຊີວະພາບທີ່ຫາໄດ້ແມ່ນສ່ວນນີ້ຂອງທາດເຄີມຢູ່ໃນ ຮູບແບບທີ່ເໝາະສົມ ຂຶ່ງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດດູດຂຶ່ມເອົາໃນຕົວຈີງ

biochemical oxygen demand (BOD) ຄວາມ ຕ້ອງການອີກຊີແຊນທາງຊີວະເຄີມ. ການວັດແທກລະດັບ ທີ່ ໂມເລກຸມຂອງອີກຊີແຊນ ໄດ້ຖືກບໍລິໂພກ (ນໍ້າໃຊ້) ໂດຍຈຸລະອິນຊີ (micro organism) ຢູ່ໃນໄລຍະຂະ ບວນການສະລາຍຕົວ (ເນື່ອເປື້ອຍ) BOD ໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ ເປັນຕົວຊີວິດຂອງມິນລະພິທາງນຳຈາກຊີວະພາບທີ່ ເສຍ (organic waste) ແລະ ໄດ້ຄືດໄລ່ເປັນ ນັ່ງສ່ວນລ້ານ (ppm) ຂອງການລະລາຍອີກຊີແຊນທີ່ໄດ້ ນໍາໃຊ້

bioconcentration ຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນທາງຊີວະ ຫມາຍ ເຖິງ ຂະບວນການການສະສົມທັງໝົດຂອງທາດເຄີມ ຕ່າງໆໃນສິ່ງມີຊີວິດໃນນັ້ນຈາກນີ້ໂດຍກົງຫລື ໂດຍຜ່ານ

ການດູດຊີມຂອງອາຫານ/ຕະກອນ. ຂະບວນການລວມມື ການຮັບເຂົ້າໂດຍຊີມຜ່ານພັນພຶມ ຫລື ຜົວໜ້າ ແລະ ການແຍກແຍະຕ່າງໆ.

biodiversity ຂົວນານາພັນ; ຄຳສັບທີ່ໃຊ້ເພື່ອພັນ ລະນາເຕິງ ທຸກໆພາກສ່ວນ ຂອງຄວາມຫລາກຫລາຍ ດ້ານຊົວນາງພັນ ໂດຍສະເພາະລວມເອົາຫັ້ງຄວາມ ອຸດົມສົມບູນທີ່ສຸດຂອງຊັບນິດພັນ, ຄວາມຊັບ ຊອນ ຂອງລະບົບນິເວດ ແລະ ຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານເຊື້ອພັນ. ການວັກແທກທີ່ຊັດເຈນກ່ຽວກັບຂົວນານາພັນ ໂດຍທີ່ວ ໄປແລ້ວ ຈະຖືວ່າເປັນຕົວຊີວິດຕ່າງໆ ສຳລັບສະພາບທີ່ ດີຂອງລະບົບນິເວດ

biomagnification ການເພີ່ມທະວີທາງຊີວະ ແມ່ນ ການສະສົມເພີ່ມຂຶ້ນໃນຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນຂອງຄວາມທີ່ ທານ ແລະ ສາມພິດໃນຕ່ອງໄສຂອງອາຫານ ຫຼືສູງກ່າວ ຢ່າງຕໍ່ເນື້ອງ. ຄຳສັບນີ້ມີຄວາມ ພາຍການໂອນຂອງ ທາດເຄີມທີ່ມີປະສິດຕິຜົນຈາກອາຫານສູ່ຜູ້ບໍ່ໄພກ, ເຊິ່ງດັ່ງນັ້ນແຜ່ງເຫັນວ່າຂອງຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນ ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກລະດັບໂພສະນາການທີ່ໜ້າລະດັບຕໍ່ໄປ

biota ສິ່ງມີຊີວິດ ຫມາຍເຖິງ ທຸກອິງຄະຫາດທີ່ມີຊີ ວິດອັນໄດ້ແກ່ ພິດ, ສັດ, ເຊື້ອຣາ, ແລະ ຈຸລິນຊີຕ່າງໆ ໃນພັນທີ່ໃດໜໍ່ງ.

biotic ກ່ຽວກັບສິ່ງມີຊີວິດ ຫມາຍເຖິງອິປະກອບທີ່ມີຊີ ວິດຕ່າງໆຂອງລະບົບຊີວະສາດ ຫຼື ລະບົບນິເວດ, ຂຶ່ງ ແຕກຕ່າງໆ ຈາກອິປະກອບຕ່າງໆທາງດ້ານວັດຖຸ ແລະ ເຄີມຂອງສິ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດ

breakwater ສິ່ງສະກັດຄື້ນນີ້ ແມ່ນ ໂຄງສ້າງຫຼືຢູ່ ນອກຝ້າ (ເຊັ່ນ ກຳແນງ) ທີ່ບ້ອງກັນທ່ານີ້ ຫຼື ຫາດ ຊາຍຈາກຄວາມແຮງຂອງຄື້ນທັງຫລາຍ.

calibration ການປັບເຄື່ອງມື ແມ່ນ ການວາງມາດ ຖານທີ່ເປັນລະບົບຂອງທັງການຕອບສະໜອງເຄື່ອງອຸປະ ກອນທີ່ນຳໃຊ້ສຳລັບການວັດແທກຕ່າງໆ ຫຼື ການແຍກ ທາດເຄີມຕ່າງໆທີ່ໄດ້ມາໂດຍລະບູບຫລັກການທີ່ທຳ ຄວາມສະອາດທາງຫອງທີ່ໄດ້. ເນື່ອໄດ້ຄ່າມາເປັນ ມາດຖານວັດແທກ, ຈາກນັ້ນເຄື່ອງມືຈີ່ງ ສາມາດເຮັດ ການວັດແທກຕ່າງໆທີ່ມີຜົນໄດ້.

carnivore ບັນດາສັດທີກົນແຕ່ສັດອື່ນເຖິ່ນມັນ

carrying capacity ຄວາມສາມາດຮອງຮັບ ຫມາຍເຖິງ ຈຳນວນຫລືນັ້ນໜັກຂອງຊະນິດພັນສັດຫລືພິດ ແລະ ໃນລະດັບຄຸນໝາຍພາບໄດ້ໜຶ່ງທີ່ສາມາດຢູ່ລອດໄດ້ໃນ ລະບົບນີ້ເວດໂດຍບໍ່ມີການເຊື່ອມສະພາບລົງ

catastrophic ແຫ່ງຫາຍະນະ; ການລົບກວນອັນຮ້າຍ ແຮງທີ່ກະທັນຫັນ ແລະ ຜິດປີກະຕິ (ຄວາມໜາ ແໜັນສູງ, ຄວາມທີ່ຕໍ່)

catchment ອ່າງໂຕ່ງ ຫມາຍເຖິງ ພື້ນທີ່ທີ່ນີ້ໜ້າດີນ ແລະນີ້ໄຕດີນໄດ້ຮັບນໍາມາ; ອ່າງລະບາຍນີ້. ອ່າງໂຕ່ງ ໄດ້ນຶ່ງຈະຮວບຮວມເອົາບັນດາສາຍນີ້ຕ່າງໆ ແລະ ມີ ທາງອອກ ຫລື ປາກແມ່ນໍ້ພູງຈຸດດູວ. ເຊດແດນຂອງ ອ່າງໂຕ່ງຕາມປີກະຕິແລ້ວຈະເປັນພື້ນທີ່ສູງ.

chemical precipitation ຕະກອນແມ່ນທາດແຂງ ຂຶ່ງທີ່ກ່ຽວຂ້ຳຈາກນັ້ນຕົວຢ່າງ (Solution) ຕະກອນ ເກີດຂຶ້ນຍ້ອນວ່າມັນບໍ່ສາມາດລະລາຍໃນນີ້ໄດ້, ທີ່ວໄປ ແລ້ວຕະກອນຕ່າງໆຕົກລົງຕາມເສີນນີ້ ແລະ ກາຍເປັນ ຂັ້ນຕະກອນຂອງກັ້ນແກ້ວ.

chlorinated organics ອົງຄະຫາດທີ່ມີກລໍ. ປະ ແພດອົງປະກອບຂອງຫາດເຄມີ, ຂຶ່ງລວມທັງດີອີກຂຶນ ແລະ PCB ຕ່າງໆ, ຂຶ່ງໄດ້ຖືກຄື້ນພື້ນ ເພື່ອຮຽນແບບ ບາງການສະແດງອາການຂອງຮອກເມືນ ແລະ ລົບກວນ ການຄອບຄຸມແບບທຳມະຊາດຂອງຮ່າງກາຍ.

chronic toxicity ຄວາມເປັນພິດທີ່ຍົງຍົງເຫຼືອຢູ່ ຫຼື ດຳເນີນຕໍ່ໄປເປັນເວລາຍາວນານ (Chronic toxicity) ສາມາດເຖິງແກ່ຕາຍໄດ້, ແຕ່ຕ້າຍາວໄປກ່ວາມັນ ຜົນ ຂອງມັນຈະແມ່ນ Sublethal (ເຊັ່ນຫລຸດຜ່ອນການຈະ ເລີນພັນ ຫຼື ການເຕີບໂຕ)

climax vegetation ກຸ່ມພິດຕ່າງໆໃນເຂດນຶ່ງທີ່ເຮັດ ໃຫ້ລະບົບນີ້ເວດຄົງທີ່ສົມຄວນ. ການຮວມກຸ່ມຂອງພິດ ຕ່າງໆນີ້ ແມ່ນຄົງທີ່ເປັນເວລາດິນນານ.

coastline integrity ຄວາມມໍ່ງຄົ່ງຕາມຊາຍເຝັງຫະ ເລ ທຳມະຊາດ ແລະ ສຸຂະພາບ ທາງດ້ານນີ້ເວດວິທະ

ຍາ ຄວາມຫລາກຫລາຍດ້ານຊະນິດພັນ ແລະ ອຸນະ ພາບນີ້ ຂອງລະບົບນີ້ເວດວິທະຍາຊາຍເຝັງຫະເລ

community ຊຸມຊົນ ຢູ່ໃນຄຳສັບຂອງລະບົບນີ້ເວດວິ ທະຍາແມ່ນຂໍ້ມູນທີ່ມີຂີດຂອງລະບົບນີ້ເວດສະເພາະ. ພິດ, ເຫັດ ແລະ ຈຸລິນຊີຕ່າງໆ.

conceptual model ຜົວແບບຕາມແນວໂຟດ; ບົດ ເນື້ອຄວາມທີ່ໄດ້ຂົນຂຶ້ນ ແລະ ການນຳສະເໜີວິໄສຫັດ ກ່ຽວກັບສາຍພົມພັນຕ່າງໆ ລະຫວ່າງບັນດາອົງປະກອບ ທາງດ້ານ ນີ້ເວດວິທະຍາ ແລະ ສິ່ງກິດດັນຕ່າງໆດ້ານ ສິ່ງແວດລ້ອມແລວ (ທີ່ໄດ້ຄາດຄະເນໄວ) ຂຶ່ງອາຈະຖືກ ສະແດງອອກຕົວແບບທີ່ມີແບບແຜນຕ່າງໆ ຈະຖືກນຳໃຊ້ ສະເພາະຢູ່ໃນໄລຍະການປະເມີນຄວາມສົ່ງຫາງດ້ານນີ້ ເວດວິທະຍາ.

confluence ຈຸດຄົບນີ້ ຫມາຍເຖິງ ຈຸດທີ່ແມ່ນຈຳສອງ ສາຍໄໝລມາຮວມກັນ.

contaminant sink ອ່າງສາມບົນເບື້ອນ ລະບົບນີ້ ເວດວິທະຍານຶ່ງ (ຕົວຢ່າງດິນທາມ) ທີ່ເປັນບ່ອນຮອງຮັບເກັບກັບທາດເບື້ອສະເພາະ. ກ່າວອີກຢ່າງໜຶ່ງກໍ່ຕື່ ການນຳເຂົ້າ ຂອງຫາດເຄີມແມ່ນໝາຍກ່າວ່າການນຳອອກຈາກລະບົບ

conveyance systems ລະບົບສິ່ງຄູ່ນິ້ມ; ວິທີການ ຕ່າງໆທີ່ສ້າງຂຶ້ນ ເພື່ອຍ້າຍປ່ຽນກະແສນນີ້ທີ່ຮຸນແຮງຈາກຈຸດນຶ່ງຫາຈຸດນຶ່ງ. ຕົວຢ່າງຄູ່ກັນນີ້ເບຕິງ ຫຼື ການປົກທຸມດ້ວຍຫຍໍາ

cost-benefit analysis ການວິເຄາະຕົ້ນທຶນ-ກຳໄລ; ຢູ່ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ແມ່ນຂະບວນການນຶ່ງສໍາລັບຢູ່ນັ້ນ ການຄາດຄະແນຕົ້ນທຶນທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມຂອງໂຄງການຫຼູບກັບຜົນກຳໄລທີ່ໄດ້ຄາດຄະເນໄວ. ການວິເຄາະຕົ້ນທຶນ-ກຳໄລ ຈຳເປັນຈະຕ້ອງນຳໃຊ້ການປະເມີນຄ່າດ້ານເສດຖະກິດຂອງຫຼູກງານຕົ້ນທຶນ ແລະ ຜົນກຳໄລ ເຊົ້າ ໃນສູດຄືດໄລ, ແຕ່ບາງຄົງວິທີການດັ່ງກ່າວກໍໃຊ້ການບໍ່ໄດ້ເນື້ອງຈາກວ່າບາງການສູນເສັງຫາງດ້ານຂັບພະຍາກອນ ຫຼື ສັງຄົມບໍ່ສາມາດຈະປູງຫຼູບຄ່າເງິນຕອນໄດ້.

cynical ແບບເຢະເຍັ້ນ; ການປໍ່ໄດ້ວາງໃຈທີ່ໜ້າລັງ ກູງດັກກຸ່ວກັບຄຸນສົມບັດ ແລະ ວັດຖຸປະສົງຂອງມະນຸດ.

cytoplasm ສື່ງທີ່ມີຊີວິດທີ່ບັນຈຸ ຈຸລັງນອກຈາກນິວເຄັ່ງຂອງຕົນເອງ

DDT ຢາຂ້າແມ່ງໄມ້ຊະນິດອົງຄະຫາດທີ່ມີກະລຳ DDT ສາມາດມີໃນຮູບແບບທີ່ວ່ໄປ DDT ແມ່ນໝາຍເຖິງຜົນບວກລວມຂອງຮູບແບບການເຜົາໄໝ DDT ທີ່ມີຢູ່ DDT ແມ່ນຫາດພິດທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີ, ອົງປະກອບຫາງເຄີມທີ່ທີ່ນິນຫານ.

decomposition ການເນົ້າເປື່ອຍ ຫມາຍເຖິງ ຂະບວນການທາງຊີວິທະຍາທີ່ກູງວັກກັບການແຕກຕົວຂອງອິນຊີວັດຖຸທີ່ສັບສົນມາເປັນແບບງ່າຍດາຍໄດ້ຍສື່ງມີຊີວິດທີ່ຮຽກວ່າ ຜູ້ຍ່ອຍສະຫລາຍ ເຊັ່ນ ບັກເຕີ ແລະ ເຊື້ອຮາ.

deleterious ເປັນຮັນຕະລາຍ ຫາດ (ຫ້າດ້ານຊີວະສາດ ເຊັ່ນການກໍ່ເປັນຊັ້ນຕະກອນ ຫຼື ດ້ານເຄີມ ເຊັ່ນ PCB) ຂໍ້ງເປັນພິດອັນຕະລາຍໄດ້ໝາຍຕໍ່ມະນຸດ ແລະ ຫຼື ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມໃນວິທີການທີ່ຮູ້ແລ້ວ ຫຼື ບໍ່ຄາດຄືດ.

denitrification ການສູນເສີຍນິໂຕແຊນ ໄດຍຜ່ານການປ່ຽນສະພາບຫາງດ້ານເຄີມມາເປັນຫາດຕ່າງໆທີ່ມີແກ້ດ (ໄດ້ຍສ່ວນໃຫ້ຍໄມ້ລະກຸນນິໂຕແຊນ N₂ ແລະ ອົກຊີນນິໂຕດ N₂O) ຂະບວນການນີ້ດຳເນີນໄປໄດ້ມີຈຸລິນຊີ (ບັກເຕີ) ຢູ່ໃນສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ບໍ່ໃຊ້ອົກຊີແຊນ

detrital feeders ຂະນິດຈຳພວກທີ່ລົງດ້ວຍພິດ ຫຼື ສາກສັດທີ່ຕາຍໃໝ່ ຫຼື ເນົ້າເປື່ອຍ

detritus ພາກສ່ວນທີ່ນອຍທີ່ສຸດທີ່ບໍ່ມີຊີວິດຂອງສ່ວນປະກອບດ້ານຊີວະສາດທີ່ບໍ່ຮ່ວມຕົວກັນ (ອະນິງຄະຫາດ ແລະ ການຕາຍ ແລະ ການເນົ້າເປື່ອຍຂອງສ່ວນປະກອບອົງຄະຫາດ) ຂໍ້ງສາມາດລອຍຍຸ່ໃນນີ້ ຫຼື ຈົມລົງພື້ນໝອງນັ້ນ, ສາຍນັ້ນ, ທະເລ, ແລະ ອື່ນໆ

dichlorodiphenyldi-chloroethylene (DDE) ຜົນຂອງກາຍແຍກຕົວໄດ້ຍໍາມະຊາດຂອງ DDT

diffuse ກະຈາຍ ຂະບວນການຂອງການແຜ່ກະຈາຍຫຼື ການປະສົມຮ່ວມກັນ

dioxin ດີອົກຊີນ ກຸ່ມທີ່ມີປະມານ 75 ທາດຄົມຂອງຕະກຸນ ກະລຳຮິນທີ່ເປັນໄໂດຕີອົກຊີນ 2,3,7,8 TCDD ທີ່ວ່າແມ່ນຫາດພິດທີ່ເປັນພິດທີ່ສຸດ. ອົງປະກອບຫຼືນກົນທີ່ປ້ອຍອອກຈາກໂຮງເລື່ອຍໄມ້ເນື້ອອ່ອນ.

discount rate ອັດຕາການຫລຸດຄ່າ ອັດຕາຢູ່ທີ່ຄຸນຄ່າອານາຄົດທີ່ໄດ້ຖືກນຳມາປົງບໍ່ກັບຄຸນຄ່າບັດຈຸບັນ, ອັດຕາສ່ວນລົດທາງສັງຄົມ ສະແດງເຖິງສັງຄົມມັກຈະເລືອກຜົນທີ່ໄດ້ຄືນໃນບັນຈຸບັນຫຼາຍກ່ວ່າຜົນໄດ້ຄືນໃນອານາຄົດ.

discounting ການຫລຸດລົງ ການແລກປ່ຽນຈຳນວນເງິນທັງໝົດໃນອານາຄົດມາເປັນລາຄາບັດຈຸບັນ ໂດຍລວມແລ້ວ, ການລົດລົງມີຜົນໃນການລົດຄວາມສຳຄັນທີ່ກູງວັນກັບຜົນໄດ້ ແລະ ຜົນເສຍຢູ່ໃນອານາຄົດລົງ, ດ້ວຍເຫດນັ້ນ ຈຶ່ງຮັດໃຫ້ການນຳໃຊ້ຂັບພະຍາກອນໃນປັດຈຸບັນມີຄວາມດຶງດູດຄວາມສົນໃຈໝາຍຂຶ້ນ.

diversity indices ດັດສະນີຄວາມໝາກໝາຍ ບັນດາວິທີການຕ່າງໆ ຫົ່ນນຳໃຊ້ ເພື່ອຄິດໄລ່ຄວາມໝາກໝາຍດ້ານສະນີຜົມຕ່າງໆ ຂອງບ່ອນທີ່ຢູ່ອາໄສໜຶ່ງ ໂດຍລວມແລ້ວ, ດັດສະນີຄວາມໝາກໝາຍທີ່ສູງຂຶ້ນເທົ່າໄດ້ແມ່ນຫຼື ໃຫ້ເຫັນຄວາມອຸດົມສົມບູນລະດັບນີ້ເວດວິທະຍາຕ່າງໆ ສູງຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ.

DNA (Deoxyribonucleic acid) ໂມເລກນອາຊີດນິວເຄື່ອງໜຶ່ງທີ່ຂັບຂ້ອນ. ມັນແມ່ນສ່ວນປະກອບດ້ານເຊື້ອພັນຂອງຫຼຸກໆສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ.

dominance ຄວາມເດັ່ນ ຫມາຍເຖິງ ລະດັບທີ່ບໍາງຢ່າງມີບິດບາດເໜີອທັງໝົດໃນຊູມຊີນ ແລະພື້ນທີ່. ຄວາມເດັ່ນສາມາດເປັນໄດ້ທັງຈຳນວນ, ຂີວະມວນ, ທີ່ລະດັບຄວາມສຳຄັນ

drainage basin ອ່າງລະບາຍນີ້ ເບີ່ອ່າງໂຕ່ງ

drawdown ການຫລຸດລະດັບ ຫລື ການປ່ອຍນີ້ອອກຈາກບ່ອນກັກເກັບນັ້ນທັງອ່າງເກັບນັ້ນຕາມທຳມະຊາດ

ທີ່ມະນຸດສ້າງຂຶ້ນ ເຊັ່ນ ລະເລສາບ ແລະ ອ່າງເກັບນັ້ນເປັນຕົ້ນ

dynamic ແບບພິລະວັດ ການມີດດ້ວຍການຕໍ່ເນື້ອງປິກກະຕີແມ່ນຮັດໃຫ້ເກີດຜົນ, ກິດຈະກຳ ຫຼື ການປົງແປງ.

ecological footprint ຮ່ອງຮອຍທາງມີເວດວິທະຍາທາມເຖິງ ການວັດແທກຜົນກະທົບຂອງມະນຸດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ. ມັນສາມາດຄໍານວນເປັນຈຳນວນຄົວເຮືອນຕໍ່ລະບົບມີເວດ, ຕໍ່ຂົງເຂດ ແລະ ຕໍ່ຫັງພິພິບ.

economic fish species ຊະນິດປາພັນເສດຖະກິດ ຊະນິດພັນປາທີ່ມີລາຄາດ້ານການຄ້າ.

ecosystem ລະບົບມີເວດວິທະຍາ ການຮ່ວມກຸ່ມຂອງພາກສ່ວນທີ່ມີຂີດ ແລະ ບໍ່ມີຂີດທີ່ມີປະຕິລິຍາ ເພື່ອສ້າງລະບົບທີ່ໜັນຄົງ. ແນວຄວາມຄືດພື້ນຖານລວມທັງການໜູນວຽນຂອງນັ້ນ ແລະ ສານອາຫານການໄຫລຜ່ານຂອງພະລັງງານຕາມເສັ້ນຕົ້ງໂສ້ອາຫານ ແລະ ເຄືອຂ່າຍຂອງອາຫານ ລະບົບມີເວດວິທະຍາໜຶ່ງໄດຍພື້ນຖານແລ້ວແມ່ນຊື່ຜະລິດພະລັງງານ ແລະ ລະບົບການສ້າງສານອາຫານໃນ ຫຼັງອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງສິ່ງເລີ່ມໜັນຈະຄ່ອຍປະກິດຂຶ້ນຕາມໄລຍະເວລາທີ່ຍາວນານ. ຫຼັກການຂອງລະບົບສິ່ງແວດລ້ອມສາມາດນຳເອົາມານຳໃຊ້ຢູ່ໃນທຸກໆຂະໜາດ, ຈາກໝອງນັ້ນທີ່ນີ້ສະເພາະຫານອງບົງ ທາມະຫາສະນຸດ ແລະ ນ່ວຍໂລກຫັງໜິດ

ecosystem integrity ຄວາມສົມບູນຂັ້ນຄົງຂອງລະບົບມີເວດວິທະຍາ ອຸນນະພາບຂອງທຳມະຊາດ, ລະບົບນິເວດທີ່ບໍ່ມີການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ໄດ້ມີການຄຸ້ມຄອງຢູ່ໃນຂຶ້ງ ຂະບວນການທຳມະຊາດທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາໄດ້ມີຄວາມໜັນຄົງ, ແຊນ, ຊະນິດພັນ, ແລະ ຄວາມໝູກາກໝາຍດ້ານນິເວດແມ່ນຮັບປະກັນຄວາມໜັນຄົງໃນອານາຄົດ.

effects concentration 50 (EC50) ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນທີ່ມີຜົນ 50%; ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນຂອງທາດເບື້ອ ເຊິ່ງກໍຈະໃຫ້ເປັນຜົນສະຫຼອນສະເພາະ ເຊັ່ນລຸດເປີເຊັ້ນຂອງຈຳກັດ.

ນວນຜົນຜະລິດ (ລູກ)ໃນຈຳນວນ 50% ຂອງສິ່ງທີ່ມີຂີດ ວິດທີ່ໄດ້ທິດລອງ.

effluent ການປ່ອຍຂອງເສັ້ງ; ສິ່ງເສດເຫຼືອຕ່າງໆທີ່ຂັບຂ້ອນ (ເຊັ່ນທາດແຫຼວງທີ່ລະບາຍອອກຈາກຈຸດອຸດສາຫະກຳ ຫຼື ນັ້ນເສຍ/ສິ່ງສົກປະປົກ) ຫຼືອາດຈະຖືກລະບາຍອອກມາສູ່ສິ່ງແວດລ້ອມ.

effluent plume ການຝູ້ງະຈາຍໃນການປ່ອຍຂອງເສັ້ງ (ຫັງຫາງຕັ້ງ ແລະ ຫາງຂວາງ) ຂອງຂອງເສັ້ງທີ່ປ່ອຍອອກກຳສູ່ສິ່ງແວດລ້ອມ.

emergent ທີ່ພື້ນນັ້ນ ພິດທີ່ມີຮາກໃນນັ້ນທີ່ຕົ້ນ, ໂດຍສ້າງສ່ວນທີ່ເຫຼືອຢູ່ເທິງນີ້

empirical ຫຼັງໄດ້ມາຈາກໃນ ຫຼື ອີງໃສ່ການສັງເກດ ຫຼື ປະສິບປະການ

encroachment ການບຸກລຸກ ຈາກທັດສະນະຂອງນິເວດວິທະຍາ, ການບຸກລຸກສາມາດໝາຍເຖິງການເພີ່ມຜົນກະທົບຂອງການລົບກວນທຳລາຍຂອງມະນຸດທີ່ໄດ້ຂ້າງຈູງມາຕໍ່ລະບົບມີເວດວິທະຍາໜຶ່ງ ຫຼື ພາກພື້ນໜຶ່ງ. ເວົາອີກຫາງໜຶ່ງ, ເມື່ອການພັດທະນາຂອງມະນຸດຂະຫຍາຍຕົວອອກກຳສິ່ງແວດລ້ອມຕໍ່ໄປ, ຫຼືຢ່ອາໃສເຫຼົ່ານັ້ນອາດພົບກັບການເຊື່ອມໂຊມ ແລະ ໃນທີ່ສຸດກໍ່ຊຸດໂຊມລົງ, ຫຼືຂຶ້ນກັບຄວາມຮ້າຍແຮງ ແລະ ໄລຍະເວລາຂອງຜົນກະທົບນັ້ນ.

endangered ໄກສູນພັນ ຊະນິດພັນທີ່ຖືວ່າຢູ່ໃນອັນຕະລາຍຈາກການສູນພັນ

endemic ປະຈຳທົ່ວ່າທີ່ນ ທາມເຖິງ ຊະນິດພັນໄດ້ກຳເນີດທີ່ຢູ່ໃນພູມສັນຖານຈຳກັດໄດ້ນີ້.

endemism ສະຖານະການ ທີ່ຊະນິດພັນຕ່າງໆໄດ້ຖືກຈຳກັດຢູ່ໃນຄົງເຂດພູມສັນຖານສະເພາະໃດນີ້ເຊັ່ນວ່າ ການແຍກຕົວອອກ ຫຼື ການຕອບໄຕຕໍ່ດິນ, ນັ້ນ, ອາກາດ ຫຼື ເງື່ອນໄຂສິ່ງແວດລ້ອມອື່ນໆ

endpoint ຈຸດສຸດເຂດ; ຕົວປົງແປງ (ເຊັ່ນ : ເວລາ, ປະຕິກະລືຍາຕໍ່ສິ່ງທີ່ມີຂີດ ແລະ ອື່ນໆ) ຫຼືຂຶ້ນໃຫ້ເຫັນ

ການສັນສຸດຂອງການທິດລອງ ແລະ ກໍ່ຍ້າຍາຍເຖິງ ການວັດແທກ ຫຼື ອຸນຄ່າທີ່ໄດ້ມາ ຂໍ້ງສະແດງເຖິງລັກສະນະຂອງການທິດລອງນັ້ນ (ຕົວຢ່າງ EC50, LC50).

endpoints ອຸນລັກສະນະສະເພາະຂອງອົງປະກອບທາງນີ້ເວດວິທະຍາ ຂໍ້ງອາດຈະກະທຶນດ້ວຍການເຜີຍອອກສູ່ສິ່ງກະຕຸນ

energy ພະລັງງານ ຄວາມອາດສາມາດໃນການເຮັດວຽກ.

environmental fate model ຕົວແບບການນຳໃຊ້ທາງສື່ງແວດລ້ອມ; ຕົວແບບທີ່ສາມາດຄາດຄະເນເສັ້ນທາງ ແລະ ລະດັບການນຳສົ່ງຂອງທາດເຄີຍໜີ້ງຜ່ານສື່ງກາງຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ດິນ, ນັ້ນ ຫຼື ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນນັ້ນ

environmental receptors ຕົວຮັບຄວາມກິດດັນທາງສື່ງແວດລ້ອມ; ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດທີ່ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ສູ້ຕໍ່ໃນການສຳພັດຕິດຕໍ່ກັບຕົວສັງຄວາມກິດດັນ (ເຊັ່ນ : ທາດເບື່ອທາງເຄີຍ) ແລະ ສາມາດເປັນຕົວຂໍ້ວັດຂອງລະດັບການຖືກພິດ ແລະ ຜົນສະຫຼອນ. ຕົວຮັບທີ່ກ່າວເຖິງໄດ້ຖືກເລືອກເພັນເປັນສຳຄັນ ເນື້ອງຈາກວ່າຄວາມສຳຄັນທາງດ້ານນີ້ເວດວິທະຍາຂອງຕົວຮັບນັ້ນ ແລະ ຄວາມລະອຽດອ່ອນຂອງມັນທີ່ມີຕໍ່ທາດເບື່ອທີ່ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ສູ້ທີ່ກ່າວເຖິງ

environmental stressors ຕົວສັງຄວາມກິດດັນທາງສື່ງແວດລ້ອມ; ຕົວກະຕຸ້ນຕິດຕໍ່ສຳພັດກັບລະບົບນີ້ເວດວິທະຍາ ຫຼື ອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງລະບົບນີ້ເວດວິທະຍາທີ່ໄດ້ເລືອກເພັນແລ້ວ ແລະ ມີຄວາມສາມາດເປັນໄປໄດ້ອັນເປັນສາຍເຫດຂອງຜົນກະທຶນຕ່າງໆໃນທາງກົງກັນຂ້າມ (ຜົນຮ້າຍ). ຕົວສັງຄວາມກິດດັນອາດເປັນໄດ້ທັງທາງເຄີຍ (ສາມອະນີງຄະທາດ ແລະ ອົງຄະທາດ) ຫຼື ທາງດ້ານກາຍພາບ (ໃນເງື່ອນໄຂທຳມະຊາດ ຫຼື ການສູນເສັ່ງທີ່ຢູ່ອາໄສວັນໃຫ່ຍຫລວງ) ໃນທຳມະຊາດ ແລະ ສາມາດກະທຶນດ້ວຍວິທີທາງໂດຍກົງ ຫຼື ທາງອົອມ. ຕົວສັງຄວາມກິດດັນຍັງອາດມີການພົວພັນກັບການພັດທະນາຂັບພະຍາກອນ ແລະ ການປະຕິບັດການຄຸ້ມຄອງເຊັ່ນ ການປະມົງ ຫຼື ປ່າໄມ້

episodic ເຊິ່ງແຍກເປັນຕອນ, ເຫດການລຳພັ້ງໄດ້ນີ້ທີ່ເກີດຂຶ້ນຢ່າງເປັນໄລຍະໆ.

EPT ຕົວວັດແທກຄວາມເປັນພິດໂດຍໃຊ້ແມງໄມ້ສາມປະເພດຄື່ນ Ephemeroptera (ແມງເມື່າ), Plectotera (stoneflies) ແລະ Trichoptera (caddisflies). ການວັດແທກດັ່ງກ່າວນີ້ທີ່ວ່າເປັນຕົວດັດສະນີຂອງມິນລະພິດທີ່ແຂງແກ່ນເນື້ອງຈາກວ່າທັງສາມໝວດດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນ ວັນນະ ທີ່ມີສຳພັດກັບມິນລະພິດໄດ້ໄວ້ທີ່ສຸດ.

equilibrium ຄວາມສົມດູນ, ລະບົບນີ້ຂໍ້ງຢູ່ໃນຄວາມສົມດູນ, ທັງປັດໃຈນຳເຂົ້າ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບທີ່ເຫົ່າທຸກໆກັນ; ເງື່ອນໄຂສະພາບທີ່ຄ່ອຍງຸດຍຸກັບທີ່.

estuary ປາກແມ່ນໍ້າ ທາມາຍເຖິງ ສ່ວນທີ່ຢູ່ແຄມຜົ່ງທະເລຂອງແມ່ນໍ້າທີ່ມີການເຊື້ອມຕໍ່ກັບທະເລເປີດໂດຍກົງ ແລະ ແມ່ນໍ່ອນທີ່ນີ້ຈີດທີ່ໃຫລມາຈາກແຫລ່ງນິ້ນໃນແຜ່ນດິນປະສົມກັບນຳເຄັມຈາກທະເລ. ປາກແມ່ນໍ້າ ມັກຈະໄດ້ຮັບຜົນຈາກການຂຶ້ນລົງຂອງລະດັບນຳທີ່ທະເລ ແລະ ມີຄຸນຄ່າຢ່າງໃໝ່ຫລວງສຳຫລັບການເພາະຕົວຂອງຊະນິດພັນສູ່ມີຊີວິດໃນທະເລຂອງລະບົບນີ້ເວດ.

eutrophication ພາວະລົ້ນສານອາຫານ ທາມາຍເຖິງພາວະທີ່ມີການເພີ່ມສານອາຫານໃນແຫລ່ງນິ້ນໄດ້ຍໍາກຳມະຊາດ ແລະ ສ່ວນຫລາຍ, ໂດຍມະນຸດຈົນເຮັດໃຫ້ມີອັນດາການຜະລິດສານອິນຊີສູ່ເກີນໄປ. ພາວະລົ້ນສານອາຫານ ເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນຂ້າງຄູງຫລາຍຢ່າງເຊັ່ນການແຜ່ຂະຫຍາຍຂອງເຫົານັ້ນ, ເກີດການຂາດອົກຊື້ແຊັ່ນໃນນັ້ນໃນບາງລະດູການ, ແລະ ການຢູ່ລອດຂອງປາ ແລະ ສັດເລືອກຄານຫລຸດລົງ.

evaporation ການລະຫັຍອາຍ ທາມາຍເຖິງ ການປັງປັງປັງຂອງໄມ້ເລັກນຸ້າຈາກພາວະແທລວໄປສູ່ພາວະອາຍ. ການລະຫັຍເປັນອາຍຈາກນັ້ນມີແລະໜັ້ນດິນໄດ້ຍກົງ.

evapotranspiration ການຄາຍລະຫັຍ; ຂະບວນການລະຫັຍອາຍຂອງນັ້ນໄດ້ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງນັ້ນຈາກນັ້ນດິນ, ໜັ້ນນັ້ນ ລວມກັບຄາຍນັ້ນອອກໃນຂະບວນການຫາຍໃຈຂອງພິດໄດ້ນີ້ ຫຼື ກຸ່ມພິດຕ່າງໆສູ່ບັນຍາກາດ.

exotic fish species ຊະນິດປາຈາຕ່າງຖຸນ; ປາຫຸກ ຊະນິດທີ່ໄດ້ນຳມາຈາກເຂດອື່ນ ຊະນິດດັ່ງກ່າວມັກຈະບໍ່ສາມາດແຂ່ງຂັ້ນກັບປາຊະນິດຫ້ອງຖຸນໄດ້ ເພື່ອງຈາກວ່າພວກມັນອ່ອນແຮດຕໍ່ພະຍາດຂະນິດດ້ວຍກັນເຊັ່ນ ພະຍາດທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ຫ້ອງຖຸນ (ຫຼືປັດໃຈຕ່າງໆດ້ານການຈຳກັດຢືນລະເມືອງ)

expected environmental concentration (EEC) ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນຫາງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຄາດຄະເນໄວ້ ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນຂອງຫາດເຄີມທີ່ນີ້ ຫຼື ສາມເບື້ອຂົວຂະສາດ ຂຶ້ງທີ່ກຳຄາດຄະເນໄວ້ໃນທີ່ຢ່ອາໃສຫາງທີ່ນີ້ EECs ສາມາດວັດແຍກໄດ້ໂດຍກົງໂດຍຜ່ານການເກັບຕົວຢ່າງ ຂອງສ່ວນທີ່ຮັບ ຫຼື ສ່ວນທີ່ຄາດຄະເນໄວ້ຈາກຕົວແບບ fate ຂຶ້ງອີງໃສ່ບໍລິມາດການແຜ່ກະຈາຍຂອງຫາດເບື້ອນນັ້ນ.

exposure ການປະເຊີນ; ປະຕິກີຣີຍາທີ່ສຳພັດກັນລະຫວ່າງສານເຄີມ ຫຼື ຕົວວັດຖຸນີ້ກັບລົບບົບຊົວຂວະວິທະຍາ (ເບົ້າໝາຍ ຫຼື ຕົວຮັບ)

exposure pathways ຫາງຕ່າງໆຜ່ານສິ່ງແວດລ້ອມໂດຍທີ່ຕົວສ້າງຄວາມກິດດັນ ສາມາດເຊື້ອສຳພັດກັບຕົວຮັບຄວາມກິດດັນ. ຕົວຢ່າງ ໂດຍຜ່ານຂັ້ນນີ້, ຕະກອນນີ້, ຂ່ອງຫວ່າງຂອງນີ້, ຫຼື ໂດຍຜ່ານການບໍລິໂພກສິ່ງທີ່ມີຂົວຂົວທີ່ໄດ້ຮັບການກະທົບໂດຍສິ່ງທີ່ມີຂົວຂົວນີ້ ຢ່າງບໍ່ທັນໄດ້ສຳພັດກັບຕົວກະຕຸນເທົ່ອ

exposure ການປະເຊີນ; ການສຳພັດ/ຕິດຕໍ່ ຂອງຕົວສ້າງຄວາມກິດດັນ ຫາງສິ່ງແວດລ້ອມນີ້ກັບຕົວຮັບຄວາມກິດດັນ ຫາງສິ່ງແວດລ້ອມນີ້

externalities ບັດໃຈພາຍນອກ; ຕົ້ນທີ່ນ ຫຼືຜົນກຳໄລທີ່ໄດ້ຈາກການທ່າຍໂອນຫາງດ້ານເສດຖະກິດທີ່ຕົກຢູ່ກັບບຸກຄົນທີ່ສາມ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຖືກຄໍານີ້ໂດຍພາກສ່ວນທີ່ໄດ້ມີສ່ວນເຂົ້າໃນການໂອນເບື້ອງຕົ້ນ ຕົວຢ່າງ, ການສູນເສຍການປະມົງຂອງຊາວບ້ານ ເມື່ອເວລາມີການກໍ່ສ້າງເຂື້ອນໃໝ່.

extirpated ຖືກເອົາອອກ ການຈຳກັດຊະນິດພັນ ຫຼື ສ່ວນນີ້ຂອງຊະນິດພັນອອກຈາກສະຖານທີ່ໄດ້ນີ້ສະເພາະ, ແຕ່ບໍ່ແມ່ນຈາກຂອບເຂດຂອງພວກມັນທັງໝົດ.

extrapolation ວິທີການຫາງຄະນິດສາດໜຶ່ງ ເພື່ອນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນທີ່ມີ ທີ່ຫາໄດ້ດີທີ່ສຸດ ເພື່ອສ້າງການຄາດຄະເນຫາງດ້ານບໍລິມາດ ຫຼື ຈຳນວນອັນກ່ຽວພັນກັບຄໍາຖາມ ຫຼື ສະຖານທີ່ຄົນຄ້າໂດຍສະເພາະ. ການຫາຄ່າຕົວປຸງນໄດ້ສ້າງຂຶ້ນໃນພາວະທີ່ຂາດຂຶ້ມູນຈາກສະຖານທີ່ຕົວຈີງ (site) ໂດຍເປັນຄໍາຖາມ

extrapolation factor ບັດໃຈຫາງຄະນິດສາດ ຢູ່ໃນການປະເມີນການສົ່ງຫາງດ້ານນິເວດວິທະຍາ, ການນຳໃຊ້ບັດໃຈການປະເມີນຄ່າ ແມ່ນວິທີການໜີ່ສຳລັບການຈັດການກັບຄວາມຍໍ່ແນ່ນອນ ເມື່ອເວລາປະເມີນຄວາມສົ່ງຫາງດ້ານເຄີມ. ບັດໃຈການປະເມີນຄ່າໂດຍປົກຄົງ ຈະມີການດັດແກ້ຈຸດປະເມີນດ້ວຍບັດໃຈ ເພື່ອປະເມີນຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນອັນເໝາະສົມສຳລັບສ່ວນສຳຄັນຢູ່ໃນສິ່ງແວດລ້ອມ

faeces ອາຈີມ ສິ່ງທີ່ຖືກຂັບອອກຈາກຮ່າງກາຍຂອງມະນຸດ ທີ່ໄດ້ລະບາຍອອກຈາກທາງເດີນອາກາດ

far-field ໄກຈຸດ; ຢູ່ໃນການຕິດຕາມກວດກາສິ່ງແວດລ້ອມຫາງນີ້, far field ແມ່ນໝາຍເຖິງສະຖານນີ້ເກັບຕົວຢ່າງທີ່ຕິດຕັ້ງຢູ່ຕອນລຸ່ມຫ່າງຈາກຈຸດທີ່ປ່ອຍສິ່ງເປົ້າເປົ້ອນອອກ ເພື່ອຮັດໃຫ້ມີການປະສົມລະຫວ່າງສິ່ງເປົ້າເປົ້ອນທີ່ອອກມາ ແລະ ນຳໃນແມ່ນວິ່າງທີ່ເຖິງຫລາຍຂຶ້ນ

fauna ສັດຫ້ອງຖຸນ ກຸ່ມສັດທີ່ຄົນພົບຢູ່ໃນທີ່ຢ່ອາໃສ ຫຼື ຂົງເຂດສະເພາະໄດ້ນີ້.

finite ມີຂອບເຂດ; ຈຳກັດ.

floodplain ທົ່ງນຳທຸວມ ພື້ນທີ່ຮາບທີ່ຕິດກັບແມ່ນຳຫລືລຳຫານບໍ່ອນທີ່ນີ້ສາມາດຖຸວມເຖິງ ມັນຮັດໃຫ້ເກີດມີໜີ້ທີ່ດິນບວມ ທີ່ສະສົມຈາກຕະກອນຈາກນຳທຸວມຜ່ານມາ ຂະໜາດຂອງທີ່ງນີ້ທຸວມຈະແຕກຕ່າງກັນ ຫຼື ຖືກກຳນົດໂດຍຂະໜາດ

ຂອງນັ້ນທີ່ວົມ ຕົວຢ່າງ ທີ່ງນັ້ນທີ່ວົມຂອງຮອບສືບປີ ຈະຖືກກາໍາມີດໄດ້ເຫດນີ້ທີ່ວົມໃຫຍ່ສຸດເຊິ່ງຈະເກີດຂຶ້ນສະເລ່ຍ ທຸກ 10 ປີ.

flora ພຶດທັອງຖິ່ນ ກຸ່ມພຶດທີ່ພົບເຫັນຢູ່ຕາມທີ່ຢູ່ອາໄສ ຫີ້ ຂົງເຂດສະເພາະ.

flux ກະແສການໄຂລ; ການໄຂລຂອງພະລັງງານໃນຮູບແບບໜີ້ງ ຫຼື ຫລາຍກວ່າຈາກເຫັນລົງຈິນເຕົ່ງອ່າງ. ສາມາດໄຂລຢ່າງຕໍ່ເນື້ອງ ຫຼື ເປັນຫລາຍຂັ້ນຕອນຂອງການປິ່ງແປງທີ່ໄດ້ກຳນົດ

food chain ຕ່ອງໂສ້ອາຫານ ການໂຄນພະລັງງານຈາກຜູ້ຍະລິດເບື້ອງຕົ້ນ (ຕົ້ນພຶດ) ໂດຍຜ່ານຂັ້ນຕອນຕ່າງໆຂອງສົງທີ່ມີຂົວດີທີ່ກິນ ແລະ ຖືກິນ, ຂຶ້ງເປັນປະຈຳວ່າ ແຕ່ລະສົງທີ່ມີຂົວດີກິນ ພົງແຕ່ສົງທີ່ມີຂົວດີຂະນິດອື່ນເປັນອາຫານ (ຕົວຢ່າງ ຂະບວນຂັ້ນຕອນຂອງຂໍກະເດືອນ, ນົກສີດຳ, ໝາຈອກ, ນົກແງ້ວ) ຢູ່ທີ່ແຕ່ລະຂັ້ນຕອນ, ພະລັງງານໄດ້ສູນເສຍເປັນຄວາມຮັບອຸນ. ຂຶ້ງຈຳກັດຈຳນວນຂອງຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ ຫຼືລະດັບໂພສະນາການຕ່າງໆຢູ່ໃນຕ່ອງໂສ ສີ້ ຫຼື ຫ້າ. ຕ່ອງໂສທີ່ຢ່າຍດາຍທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີກຳຕື່ວລາທີ່ສັດໄດ້ພະລັງງານຈາກການກິນຫຍ້າ ແລະ ສັດທີ່ກິນໃປໄມ້ ຫຍ້າ ທີ່ເນື່ອເປື່ອຍ ສົ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ມີການພົວພັນກັບຄົ້ນອາຫານທີ່ຂັ້ບຂ້ອນຫລາຍກວ່າ

food web ເຄືອຂ່າຍອາຫານ ຫມາຍເຕິງ ແຜນວາດໃນຈົນຕະນາການຂອງສາຍພົວພັນພັນການຫາກິນຂອງສົງມີຂົວດີພາຍໃນລະບົບນິເວດ. ມັນປະກອບມີຕ່ອງໂສ້ອາຫານຕ່າງໆທີ່ພົວພັນເຊິ່ງກັນແລະກັນ.

forecasting ການພະຍາກອນ ການຄາດຄະເມທີ່ອີງໃສ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ມີ

furans ກຸ່ມຂວດຂອງຫລາຍງ່າ chlorinated dibenzofurans. Furane ທີ່ມີກະເຫັນມີຫລາຍກວ່າໝູ່ຢູ່ໃນນົດເສຍ ຈາກໂຮງງານເຈັຍໄມ້ເນື້ອອ່ອນແມ່ນ 2,3,7,8TCDF. Furane ບັນຈຸໜີ້ງໂມເລກຸນອີກຊີແຂນນັ້ນອຍກວ່າດີອີກຊີນ. Furans ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກດີວ່າເປັນທາດພຶດ ແລະ ຄົງທີ່ນີ້ຢູ່ໃນສົ່ງແວດລ້ອມ.

gene pool ຈຳນວນແຊນທັງໝົດຂອງສັດທີ່ສາມາດຈະເລີນພັນທີ່ມີພາຍໃນປະຊາກອນໜີ້ຢູ່ໃນໄລຍະໄດ້ນີ້

generalists ສົ່ງມີຂົວດີທີ່ຢູ່ໄດ້ສາຍະພັດແຫ່ງ ຫລືກິນໄດ້ສາຮະພັດຢ່າງ

geology ທຳຮະນິສາດ ວິທະຍາສາດກ່ຽວກັບປະຫວັດສາດຂອງໜ່ວຍໄລກ ແລະ ໄລຍະເວລາຂອງມັນ, ໂດຍສະເພາະດັ່ງທີ່ໄດ້ບັນທຶກໄວ້ໃນຍຸກສະໄໝໜີ້

green house gases ອາຍແກ້ດເຮືອນແກ້ວປະລິມານແກ້ດສ່ວນໃດນີ້ຢູ່ໃນບັນຍາກາດຮັກສາອຸນຫະພູມ ຂອງ ນ່ວຍໄລກ ຢູ່ທີ່ລະດັບສະເລ່ງທີ່ເຮົາມີຢູ່ປະຈຸບັນນີ້. ອາຍແກ້ດເລົ່າມີກະຈະຮູ້ຈັກກັນດີດັ່ງ “ອາຍແກ້ດໃນເຮືອນແກ້ວ” ແລະ ສົ່ງໜີ້ທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ຄື ອາດໄດ້ຮັບອິດທິພິນໂດຍກິງຈາກກິດຈະກຳຂອງມະນຸດແມ່ນ ດີອີກຊີດກາກບອນ, ເມຕານ, ອິກຊີດນິຕັດ ແລະ CFCs chlorinated fluorocarbons ເຊັ່ນເໝອຣີ (Freon). ຈຳນວນຂອງອາຍແກ້ດໃນເຮືອນແກ້ວແມ່ນຄວາມສົມດູນລະຫວ່າງແກ້ດທີ່ເຂົ້າສູ່ບັນຍາກາດໄວເທົ່າໄດ້ (ປະລິມານປ່ອຍອອກ). ພວກເຮົາແມ່ນສົນໃຈວ່າກິດຈະກຳຕ່າງໆຂອງມະນຸດປິ່ງແປງລະດັບການກຳເນີດ ຕາມຫໍາມະຊາດຂອງດີອີກຊີດກາກບອນ ແລະ ເມຕານຄືແນວໃດ

groundwater ນັ້ນໃຕ້ດິນ ຫມາຍເຕິງ ນັ້ນທີ່ມີຢູ່ໃຕ້ຜິວດິນ, ຢູ່ໃນສ່ວນໂຄ່ງຂັ້ນທີ່ນີ້ ແລະ ຂັ້ນແຕ່ທາດບາງໆ ທີ່ຢູ່ເຖິງຂັ້ນທີ່ນີ້.

habitat fragmentation ການຕັດແຍກແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ແມ່ນການປິ່ງແປງຫລືການເບ່ງທີ່ຢູ່ເປັນເກະດອນທີ່ແຍກຈາກກັນ ຫລືເຊື່ອມກັນຫນ້ອຍທີ່ສຸດອັນເປັນຜົນຈາກການຕັດແປງ ຫລືປິ່ງແປງພູມສັນຖານໂດຍການລົບກວນ

habitat sustainability index ດັບຊະນິຄວາມຍືນຍົງຂອງແຫຼ່ງທີ່ຢູ່; ດັບຊະນິໜີ້ທີ່ໃຊ້ໃນການກຳນົດ ອຸນະພາບສູງສຸດຂອງປໍລິເວນທີ່ຢູ່ອາໄສຕາມຂົງເຊີດ. ອະນິດພັນທັງຖິ່ນ ແລະ ຕ່າງໆຖື່ນທີ່ມີ, ເນື້ອທີ່ທີ່ແຫຼ່ງທີ່ຢູ່ກວມເອົາ ແລະ ລະດັບຂອງຜົນກະທິບ ແມ່ນຫຼຸກໆ

ບັດໃຈຢູ່ໃນການກຳນົດຄວາມຂັ້ນຕົງ ໃນໄລຍະຍາວ ຂອງບ່ອນຢູ່ອາໄສຕ່າງໆຕາມຂົງເຂດພາກພື້ນ

hatchery-raised ການລົງໃນສະຖານທີ່ເພາະລົງ; ບາທີ່ລົງໄວ້ໃນບ່ອນກັກຂັງ, ຢູ່ໃນອ່າງເພາະລົງປາທີ່ໃຫ້ຍ ສຳ ລັບການຄ້າ ຫຼື ອ່າງນອຍຂອງສ່ວນຕົວ. ບາທີ່ລົງຕາມສະຖານທີ່ເພາະລົງສາມາດສ້າງບັນຫາໃຫ້ແກ່ ການ ຈຳນວນປາ (fish stock) ຕາມທຳມະຊາດ, ເນື່ອງຈາກວ່າປາສາມາດລືບໜີ ແລະ ປະສົມພັນກັບປາທຳມະຊາດ. ສຸຂະພາບ ແລະ ຄວາມແຂງແຮງຂອງແຂນ (genetic) ຂອງປະ ຊາກອນປາທຳມະຊາດ ສາມາດຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງດ້ວຍການປະສົມພັນກັບປາທີ່ລົງຢູ່ໃນອ່າງມີຄວາມຄືດທີ່ວ່າ ບາລົງໃນອ່າງໜີມີຄວາມທຶນທານອັນດວກັນຕໍ່ພະຍາດ ຫຼື instincts ໃນການຢູ່ ທາລອດຄືກັບຈຳນວນປາຕາມທຳມະຊາດ

hazard quotient ຮັດຮາຄວາມເປັນໄພ; ສູດທີ່ນຳໃຊ້ເພື່ອຄືດໄລ່ຄ່າປະເມີນຄວາມສ່ຽງຂອງຫາດເບື້ອນໜີ່ Hazard quotient (HQ ຜົນການ) ແມ່ນກຳນົດດ້ວຍການຫານຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຄາຕະກະໄວ້. (EEC) ໃຫ້ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນມາດຖານ (BC). HQ <1 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຄວາມສ່ຽງມີເລັກ ໜ້ອຍ, ໃນຄະນະທີ່ HQ ແມ່ນເທົ່າກັບ 1 ຫຼືໃຫ້ເຫັນວ່າມີຄວາມສ່ຽງ

hydrodynamics ອຸນລະພິນລະສາດ; ສາຂານີ້ຈະອົງວິດທະຍາສາດກ່ຽວກັບການຄ້ອນທີ່ຂອງຫາດແຫຼວ ແລະ ແຮງກະທຳ ຕໍ່ຫາດແຂງທີ່ຈົມຢູ່ໃນຫາດແຫຼວ ແລະ ໃນການເຄື່ອນທີ່ງ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຫາດແຂງນີ້.

hydrogeology ອຸທິກທຳຮົມສາດ ແມ່ນ ການສຶກສາກ່ຽວກັບການເຄື່ອນທີ່ຂອງນຳໃຕ້ດິນຜ່ານຂັ້ນແຮ່ຫາດຕ່າງໆ.

hydrologic cycle ວົງຈອນອຸທິກສາດ ທຳມາຍເຖິງ ວົງຈອນຂອງນຳຈາກພະຫາສະໜຸດມາສຸ່ແຜ່ນດິນ ແລະ ກັບຄືນ, ລວມທັງຫຼຸກ ເສັ້ນທາງເດີນ ແລະຂະບວນການທີ່ພົວພັນກັບການກັກເກັບ, ແລະ ການເຄື່ອນທີ່ຂອງນຳໃນສາມພາວະຕີ ພາວະແຂງ, ພາວະແໜລວ ແລະ ພາວະອາຍ

hydrology ອຸທິກສາດ ທຳມາຍເຖິງ ວິທະຍາສາດກ່ຽວກັບນຳເທິງດິນ, ໃນດິນ ແລະ ເນື້ອຜົວດິນ ປະກອບມີ ການແຈກຈ່າຍ, ການໝູນວູນ, ແລະພົດຕິກຳຂອງນຳ; ຄຸນລັກສະນະທາງເຄີມ ແລະ ພິສີກອງນຳ ລວມທັງ ປະຕິກິດຍາຂອງສິ່ງແວດລ້ອມຕົ້ນນຳ.

hydrophilic ທາດເຄີມທີ່ລະລາຍໃນນຳໄດ້ສູງ ແລະ ລະລາຍໃນຂັ້ນແຜນນຳ ມັນທີບາງ (lipid tissue) ຫຼື ຂັ້ນຕະກອນໄດ້ຕໍ່ (ໜ້ອຍ).

hydrophobic ທາດເຄີມທີ່ລະລາຍໃນນຳຕໍ່ (ໜ້ອຍ) ແລະ ລະລາຍໃນຂັ້ນແຜນນຳມັນທີບາງໄດ້ສູງ. ທາດເຄີມໂຄຣໂດລໂຟບິກຕ່າງເຊັ່ນ: PCBs ແລະ ດີອັກຂຶ້ນ ພ້ອມທີ່ຈະແຍກຕົວອອກຈາກຂັ້ນນຳ ແລະ ຕົກລົງທາຂັ້ນຕະກອນ ແລະ ຂັ້ນແຜນນຳມັນທີບາງຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນນຳ.

hypothesis ສົມມຸດຕິຖານ ແມ່ວດສັງລວມຫຍໍ້ທີ່ໄດ້ອອກແບບຂຶ້ນ ເພື່ອອະທິບາຍປາກິດການນີ້ ໂດຍອ້ົງໃສ່ເພື່ອຖານການສັງເກດອັນຈຳກັດ ກ່ຽວກັບປາກິດການນັ້ນ. ສົມມຸດຕິຖານຕ່າງໆສາມາດທິດສອບໄດ້ ໂດຍຜ່ານການທິດລອງ

hydraulic gradient ຄວາມລາດອງໆທາງຂຶ້ນລະສາດ. ຄວາມຄ້ອຍຂັ້ນຂອງໜຳນຳ, ແລລືວ່າ, ຄວາມແຕກຕ່າງໆຄວາມດັນນຳລະຫວ່າງສອງຊຸດ

impermeable ບໍ່ສາມາດຊຶມຜ່ານໄດ້ ທຳມາຍເຖິງ ພື້ນຜົວ ຫລື ແຜ່ນເຫຼື້ອທີ່ຫາດແຫລວແລະຫາດອາຍບໍ່ສາມາດລອດຜ່ານໄດ້.

impervious ຜ່ານເຂົ້າບໍ່ໄດ້ ຜົວໜ້ານີ້ຊຶ່ງບໍ່ມີຄວາມສາມາດທີ່ຈະເປັນບ່ອນຊອດຜ່ານໄດ້ດ້ວຍຫາດແຫຼວ, ອາຍແກັດ, ຫຼື ກິດຈະກຳດ້ານວັດຖຸເຊັ່ນ ຮາກໄມ້.

infiltration ການຊຶມ ທຳມາຍເຖິງ ການເຄື່ອນທີ່ຂອງນຳທີ່ນຳ ໃປສູ່ຂັ້ນດິນ ແລະ ທີ່ນໂດຍຜ່ານຮອຍແຕກຫລືບ່ອນໂຄ່ງ.

infiltration capacity ຄວາມສາມາດໃນການຊຶມລະດັບຈຸດສູງສຸດ ທີ່ດິນ ແລະ ຫຼິນ ສາມາດດຸດຊຶມເອົາ

ນີ້ເປັນ ມັນມີທ່ານີ້ຢູ່ລຸດນ້ອຍລົງເມື່ອຂັ້ນຜົວໜ້າຂອງ ດິນທີ່ຊົມປົງກາຕັມທີ່ ເພີ່ມຂຶ້ນ. ພ້ອມນີ້ມັນກໍ່ຢູ່ຂັ້ນກັບ ບັດໃຈຕ່າງໆອີກເຊັ່ນ: ຂະໜາດຂອງຕະກອນ ແລະ ຫິດ ຕ່າງໆທີ່ປົກຫຼຸມ

influent ການໄທລເຂົ້າ; ແມ່ນທີ່ຕ່າງໆທີ່ຢູ່ເທິງລະດັບ ນີ້ໃຕ້ດິນຊື່ສູນເສັງນີ້ດ້ວຍການໄທລຊົມທານີ້ໃຕ້ດິນ

initial dilution zone (IDZ) ເຂດເຈືອຈາງເບື້ອງຕົ້ນ. ບໍລິເວນເຂດເບື້ອງຕົ້ນ/ໄລຍະທຳດິດຂອງການປະສົມນີ້ ເສັງ ເຊິ່ງກະຈາຍອອກ 100 m ໃຕ້ກະແສນນີ້ ແລະ ບໍ່ ກວ້າງໝາຍກວ່າ 50% ຂອງແມ່ນນີ້.

interbreeding ການປະສົມພັນລະຫວ່າງຊະນິດພັນ; ການປະສົມພັນ ຫຼື ການປະສົມພັນກັບພັນອື່ນຂອງ ຊະນິດພັນຊະນິດດູວ ຂໍ້ງມີໝາຍກວ່າຈຳນວນຄູ່ສະ ເລ່ຍໃນປະຊາກອນ. ມັນສາມາດນຳພາໃຫ້ມີຄຸນ ລັກສະນະທີ່ບໍ່ເບິ່ງປາດຖະໜາໄດ້, ເຊັ່ນ ຄວາມ ເໝາະສົມສອດຄອງຂອງພັນຊະນິດດູວ ຫຼື ປະຊາກອນ

interception ການສະກັດກັນ; ການກັດກັນນີ້ໄວ້ຢູ່ ເທິງພືດຕ່າງໆ ເຊິ່ງຈາກມັນຕໍ່ມາກໍຈະລະເຫີຍອາຍໂດຍ ທີ່ບໍ່ໄດ້ຕົກເຖິງໜ້າດິນເລີຍ

interest ດອກເບິ່ງ ລາຄາທີ່ໄດ້ຈ່າຍສຳລັບການກູ້ຍືມ ເງິນ ຫຼື ການລົງທຶນ

intergenerational equity ຄວາມສະເໝີຍາບ ລະຫວ່າງເຊັ່ນຄົນ ແມ່ນແນວຄິດຄວາມຊື່ສັດ ແລະ ຍຸດຕິທຳລະຫວ່າງລຸ່ມຕ່າງໆທີ່ໄວ້ຕ່າງກັນ ເມື່ອເວົ້າ ເຖິງການເກັບກ່ຽວ ຫຼື ການພັດທະນາຂັ້ນພະຍາກອນທຳ ມະຊາດ

intermittent ບໍ່ຕໍ່ເນື້ອງ ການລົບກວນຢ່າງເປັນໄລ ຍະໜູ້ໃນຮູບແບບ ຫຼື ຂະບວນການເປັນປົກຕິ. ຢູ່ໃນອົ ທີກກະສາດວິທະຍາ, ການບໍ່ຕໍ່ເນື້ອງ ແມ່ນໝາຍເຖິງແມ່ ນີ້ຕ່າງໆ ຫຼື ແຫລ່ງນີ້ໃຫລຕາມລະດູການຕ່າງໆທີ່ໃຫລ ໃນໄລຍະໜີ້ຂອງປີ ແລະ ແຫ້ງໃນໄລຍະໜີ້ຂອງປີ

iterative ແບບຊົ່ງ; ຕົວແບບນີ້ເວດວິທະຍານີ້ ຖືກ ກ່າວໄວ້ວ່າເປັນການຊື່ຄືນທັ້ງຫາກວ່າມັນສາມາດໃຫ້ປັບ ດັດ ແລະ ປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນໄດ້ ເມື່ອຂໍ້ມູນຂ່າວສານໃໝ່

ໄດ້ຖືກເກັບກຳ. ພ້ອມກັນນີ້, ແນວຄວາມຄິດການຄຸມ ຄອງສົ່ງແວດລອມແບບປັບຕົວຢ່າງເໝາະສົມ ຈະແມ່ນ ການຂວ່ວຄືນໃນເມື່ອວ່າຍຸດທະສາດ ການຄຸ້ມຄອງ ສາມາດປູ່ງ ແລະ ປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນໄດ້ ເມື່ອຄວາມຮູ້ ທາງດ້ານນີ້ເວດວິທະຍາເພີ່ມຂຶ້ນ.

karstic ກ່ຽວກັບການພັນລະນາຮູບແບບທີ່ດິນ ແລະ ຂະບວນການທີ່ພົວພັນກັບການແຕກຕົວຂອງຫົນທີ່ ສາມາດລະລາຍໄດ້ເຊັ່ນ: ຫົນປູນ ແລະ ດິນໝງວ່າທີ່ມີ ກາກໂບນາດການຊື່ປົນ ທາງລະບາຍນີ້ໃຕ້ດິນ, ຖໍ່ ຕ່າງໆ ຫຼື sink holes –ແມ່ນຄຸນລັກສະນະສະເພາະ ຂອງ karstic

land tenure ການຄອບຄອງທີ່ດິນ ພາຍເຕິງຄວາມ ເປັນເຈົ້າຂອງຕົ້ນທີ່ດິນສ່ວນໜີ້, ຫຼື ສິດທິ ໃນການນຳໃຊ້ ທີ່ດິນ (ເຊັ່ນ: ສໍາລັບການເຮັດຝາມ)

lateral mixing ການປະສົມຈາກດ້ານຂ້າງຂອງນີ້ຕາມລຳນັ້ນ

lethal concentration 50 (LC50) ຄວາມເຂັ້ມຂຶ້ນ ມໍຣະນະ 50%; ຄວາມເຂັ້ມຂຶ້ນຂອງທາດເບື້ອທີ່ຈະຂ້າ 50% ຂອງສົ່ງທີ່ມີຊື່ວິດທີ່ໃຊ້ທິດລອງ

lentic zone ເຂດນີ້ນີ້; ພາກສ່ວນຂອງແມ່ນນີ້ ຫຼື ລຳທານທີ່ມີການໄທລຊ້າທີ່ສຸດເຊັ່ນ ເຂດບໍລິເວນ ນີ້ສະ ອົບ ຫຼືຢູ່ຂ້າງນອກຂອງ ກະແສນທີ່ລັກ

lethal ແຫ່ງມໍຣະນະ; ຮ້າຍແຮງເຖິງຕາຍ

lipid ໄຂມັນ ຫຼື ໂມເລງູນຂອງນີ້ມັນ.

limnology ຂົນລະຫານວິທະຍາ ທ່າມເຖິງ ການສຶກ ສາຫາງວິທະຍາສາດຂອງແຫລ່ງນີ້ຈິດ ດັ່ງເຊັ່ນ ທະເລ ສາບ

lithology ອັກຄະນິວິທະຍາ; ສ່ວນປະກອບ ແລະ ໂຄງສາງຂອງຫົນ, ສ່ວນຫລາຍຈະນຳໃຊ້ ເພື່ອບອກ ເຖິງຊະນິດຂອງຫົນ

litter production ການສະສົມຂອງຂັ້ນເຫົ່ງສຸດຂອງ ພື້ນດິນຂອງປ່າ. Litter ຈະຖືກບໍ່ມຈາກວັດຖຸອົງຄະຫາດ

ທີ່ບໍ່ເນື່ອເບື້ອຍໄດ້ຈ່າຍຢູ່ໃນແບບພອມນຳເຊົ້າ—ເຫຼົງໜ້າດີນ (ໃບໄມ້, twigs, ແລະ ຈ່າໄມ້ຕ່າງໆທີ່ລຶ່ມຈາກຕົ້ນໄມ້). Litter ແມ່ນແຫລ່ງອີງຄະຫາດຕົ້ນຕໍ່ທີ່ມີການເຄື່ອນທີ່ຢ່າງວອ່າງໄວຂອງແມ່ນນີ້ ຫຼື ສາຍແມ່ນນີ້ຕ່າງໆ.

lowest observed effect concentration (LOEC) ຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນຕໍ່ສຸດຂອງຜົນກະທິບໍ່ສັງເກດໄດ້. ຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນຕໍ່ສຸດ ຂອງວັດຖຸທີ່ໃຊ້ໃນການທິດລອງຄວາມເປັນພິດ ເຊິ່ງຕາມສະຖິຕິມີຜົນສະຫຼອນໃນທາງວິງກັນຂໍາມຢ່າງເຫັນໄດ້ເຕັ້ນຮັດຕໍ່ກັບປະຊາກອນ (exposed pop) ຂອງສິ່ງທີ່ມີຂີວິດທີ່ໄດ້ທິດລອງ ເນື້ອໄດ້ສົມຫຼູບກັບການກວດກາ

magnitude ຄວາມສໍາຄັນ/ຄວາມຮຸນແຮງ; ຂະໜາດ ແລະ ການແຜ່ຂະຫຍາຍອກຂອງສິ່ງທີ່ລຶບກວນ ຫຼື ສິ່ງທີ່ປ່ອຍລົງສູ່ສິ່ງແວດລ້ອມ.

mass-balance ຄວາມສົມດຸນຫາງມວນສານ; ຂັັດການທີ່ສະແດງເຖິງ (ສົມມຸດຖານ) ປະລິມານ ທັງໝົດຂອງທາດເບື້ອຢູ່ໃນສິ່ງທີ່ປ່ອຍລະບາຍອອກ ຫຼື ການຕິກໍລິນ ດ້ວຍອຸບັດຕິເຫດ ຈະຕ້ອງເທົ່າກັບຈຳນວນທາດເບື້ອຕົວຈີງ ທີ່ມີຢູ່ໃນສ່ວນຕ່າງໆຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ

matrix method ວິທີມາຕຣິຊ; ເຄື່ອງມີທີ່ໃຊ້ໃນການຕັດສິນບັນຫາ ທີ່ສະແດງອອກເປັນຕົວເລັກ ຊຶ່ງໂດຍລວມປະກອບມີການຈັດວາງຕາຕະລາງສິ່ງໆມ່ສາກ ຂອງຕົວເລັກຄະນິດສາດ (ເຊັ່ນ ຄ່າຄົງທີ່ຕ່າງໆຂອງສົມຜົນເສັ້ນຂວບ) ທີ່ສາມາດປະສົມປະສານ ເພື່ອສ້າງຜົນບວກ ແລະ ຜົນຜະລິດຕ່າງໆ. ວິທີການນີ້ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ເພື່ອວິເຄາະແບບປະລິມານດ້ານໂຄສ້າງ ແລະ ອີງປະກອບຕ່າງໆຂອງທາງເລືອກຫລາຍໆທາງຂອງໂຄງການ

measurement endpoints ຈຸດສຸດເຂດການວັດແທກ; ການວັດແທກຜົນໃນຈຸດສຸດທ້າຍ ແມ່ນຈຸດເຊື່ອມຕໍ່ທີ່ສໍາຄັນຢູ່ ລະຫວ່າງເງື່ອອນໄຂຕົວຈີງຂອງສະຖານທີ່ (onsite) ແລະ ເປົ້າໝາຍການຄຸ້ມຄອງທີ່ໄດ້ສ້າງ

ຂຶ້ນດ້ວຍການປະເມີນຜົນໃນຈຸດສຸດທ້າຍ. ການວັດແທກຜົນໃນຈຸດສຸດທ້າຍ ເຮັດໃຫ້ການຕິລາຄາດ້ານປະລິມານຂອງການປະເມີນຜົນໃນຈຸດສຸດທ້າຍຢ່າງຂຶ້ນ. ການວັດແທກຜົນໃນຈຸດສຸດທ້າຍສາມາດສືບສວນຊອກຫາໄດ້ໂດຍກີ່ງ ໃນການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາຕົວຈີງ ແລະ ໃນຫ້ອງທິດລອງ ແລະ ສາມາດກວມລວມເອົາຫຼັງການວັດແທກຜົນສະຫຼອນຕ່າງໆ (ການຕາຍ, ການຈະເລີນພັນທີຜິດປົກຕິ) ຫຼື ການວັດແທກຂອງການຖືກແຕະກັບພິດ/ທາດເບື້ອ (ຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນຂອງທາດເບື້ອໃນແຜນບາງ)

metabolism ການປົ່ງປະເປົງຫາງເຄີມ ຫຼູກາງຈະບວນການເຄີມທີ່ເກີດຂຶ້ນ ພາຍໃນສິ່ງທີ່ມີຂີວິດ; ລວມເຖິງຫຼັງການສັງເຄາະ ແລະ ການແຍກຕົວຂອງອົງຄະຫາດຕ່າງໆ ຂຶ້ນລວມທັງການແຍກຍ່ອຍອາຫານ

migratory ເຊິ່ງຢ້າຍຖື່ນຖານ ເພື່ອເດີນຜ່ານ, ໂດຍປົກຕິສາມາດຄາດຄະເນໄດ້ (ອີງໃສ່ຂະນິດພັນຕ່າງໆໃນນີ້) ຈາກຂົງເຂດພາກພື້ນໜຶ່ງ ຫຼື ພູມອາກາດໝັ້ງຫຼັ້ງໝັ້ງ ສຳລັບປຸດປະສົງຂອງການລັງງາງ ແລະ ປະສົມພັນ

morphometry ສາຂາຫົ່ງຂອງຊົນລະຫານວິທະຍາທີ່ພົວພັນກັບການວັດແທກດ້ານກາຍະພາບຂອງໝອງ ຫຼື ອ່າງນີ້

natural capital ທຶນຫາງທຳມະຊາດ ປະລິມານ ອຸບພະຍາ ກອນທຳມະຊາດທີ່ສາມາດສ້າງຄົນໃໝ່ໄດ້ ແລະ ບໍ່ສາມາດສ້າງທິດແທກຄົນໄດ້ຂຶ້ນ ໂມ້ເນື້ອອ່ອນ, ນີ້ ແລະ ນັ້ນມັນເຊື້ອເຫຼື່ງ.

near-field area ພັນທີໃກ້ຈຸດ; ບໍລິເວນທີ່ມີການປະເຂົນສູງກັບແຫລ່ງສັງເກດຜົນກະທິບໍ່ເປັນໄປໄດ້, ແຕ່ຢູ່ນອກເຂດເຈືອຈາງ ຂອງແຫລ່ງປ່ອຍຂອງເສັງ

non observed effect concentration (NOEC)

ຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນທີ່ສັງເກດບໍ່ໄດ້; ຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນສູ່ສຸດຂອງວັດຖຸ ຢູ່ໃນການທິດລອງຄວາມເປັນພິດ ເຊິ່ງຕາມສະຖິຕິບໍ່ມີຜົນສະຫຼອນ ໃນທາງວິງກັນຂໍາມຢ່າງຮ້າຍແຮງ

ຕໍ່ປະຊາກອນຂອງສື່ງທີ່ມີຊີວິດທີ່ໄດ້ທິດລອງ ຫຼືໄດ້ຖືກ
ທາດພືດ.

non-market goods ສິນຄ້າທີ່ແມ່ນສໍາລັບການ

ຕະຫລາດ ສິນຄ້າວັດຖຸຕ່າງໆທີ່ບໍ່ອາດສາມາດແລກປຸງ
ກັບເງິນໄດ້ເຊັ່ນ: ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ສິນຄ້າດັ່ງ
ກ່າວທີ່ວ່າແມ່ນສິນຄ້າທີ່ໄດ້ລັບ, ເສຍຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຫລາຍ
ເທົ່າທີ່ຈະຫລາຍໄດ້ພຽງແຕ່ສຳລັບການຊຸດຄົ້ນ ແລະ
ສ້າງມັນໃຫ້ເປັນຜົນຜະລິດ. ສິນຄ້ານີ້ແມ່ນປະລະ
ຖື່ມຕະຫລາດເສດຖະກິດ ບໍ່ສາມາດຕິລາຄາມັນໃຫ້ເປັນ
ເງິນ ແລະ ການປະເມີນເສຖະກິດ ແມ່ນມີຄວາມຫຍຸ້ງ
ຢາກ

nucleus ແກນຈຸລັງ; ສ່ວນໜຶ່ງຂອງຈຸລັງ ທີ່ບັນຈຸສ່ວນ
ປະກອບຂອງຈຸລັງ ແລະ ຂັ້ນມູນຂ່າວສານ ທີ່ກ່ຽວກັບ ສະ
ຮິຣະວິທະຍາ ແລະ ພັນຖຸກໍາ ຂອງຈຸລັງ

nutrient budget ປະລິມານທີ່ເວົ້າເຖິງການນຳເຂົ້າ,
ການປ່ອຍອອກ (output) ແລະ ວົງຈອນພາຍໃນຂອງ
ສານອາຫານ (ເຊັ່ນ : ພັດຟິ, ກາກບອນ, ນິໂຕແຊນ)
ຢູ່ໃນລະບົບນິເວດວິທະຍາ.

nutrient cycling ສ້າງເປັນວົງຈອນສານອາຫານ
ແມ່ນ ທາງເດີນແບບຊີວະທຳນະມີເຄີມມີຂອງສານອາຫານ
ທີ່ສື່ງມີຊີວິດຂາດບໍ່ໄດ້ເຊັນ ກາກບອນ, ນິໂຕແຊນ
ແລະ ອົກຊີແຊນ ໃນທີ່ວິຊີວະພິພົບ. ທາງເດີນກ່ຽວກັບ
ການຮັບເຂົ້າ, ການປຸງຮູບ, ການຊົມໃຊ້, ການຖ່າຍເຫ
ສານອາຫານ ໂດຍສື່ງມີຊີວິດ A ແລະ ສິ່ງເນັນຕໍ່ໄປສູ່
ແລະ ຮັບເອົາໄດ້ສື່ງມີຊີວິດ B

Nutrient sink ອ່າງຂອງສານອາຫານ; ໃນເຂດດິນ
ທາມ ແມ່ນເປັນໜັ້ນທີ່ກັກເຕັບ ແລະ ເປັນເຂດຮັກສາ
ໃຫ້ແກ່ທາດອາຫານ ຫຼື ທາດເຄີມ.

Opportunistic ແບບສວຍໂອກາດ; ສາຍພັນ ທີ່ມີ
ລັກສະນະບໍ່ທີ່ ຫຼື ຈາກສື່ງແວດລ້ອມທີ່ຖືກລົບກວນ
ຢ່າງຮ້າຍແຮງ. ອົງຄະຫາດພວກນີ້ໄດ້ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນມີ
ຂະໜາດນົ້ວຍກວ່າສາຍພັນ ທີ່ມີຄວາມສົມດູນຢ່າງຄົງທີ່
ແລະ ມີຮອບວູນອາຍຸສັນກວ່າ. ສາຍພັນດັ່ງກ່າວ ສາ
ມາດສ້າງອານານີ້ຄົມ ໃນສະຖານທີ່ ມີການລົບກວນໃນ
ຂັ້ນເລີ່ມຕົ້ນ ແຕ່ວ່າຈະສູນເສັງອານານີ້ຄົມໃນໄລຍະຍາວ.
ຕົວຢ່າງ ຂະໜີດພັນພວກເຫົາ ອາດຈະຂະຫຍາຍ ໃນທີ່ທີ່

ວ່າງເປົ້າ ຖັນຈະສະຖານທີ່ນັ້ນຖືກປະໄວແບບໂດດດັ່ງວ່າ,
ແຕ່ມີມີຕົ້ນໄມ້ເຂົ້າມາແຊ່ງຂັ້ນກັບພວກມັນຕົ້ນໄມ້ຈະ
ບງດຍືດເອົາພື້ນທີ່ທັງໝົດໃນທີ່ສຸດ.

Opportunity cost ຄ່າເສັງໂອກາດ; ຄຸນຄ່າຂອງທາງ
ເລືອກທີ່ດີທີ່ສຸດ ທີ່ສູນເສົ່າໄປ ເພື່ອປ້ອງກັນ ຊັບພະຍາ
ກອນໄວ. ຖັນຈະເວົ້າແບບໜຶ່ງ ແມ່ນຜົນປະໂຫຍດ ຈາກ
ການຊຸດຄົ້ນ ຫຼື ການພັດທະນາ ຊັບພະຍາກອນ ແຕ່
ມັນກ່ຽວຂ້ອງເສົ່າໄປເລີຍ ແກນທີ່ຈະວິກປັກຮັກສາ ຊັບພະ
ຍາກອນໄວ.

Organochlorine ແມ່ນເປັນສ່ວນປະກອບຂອງ
ອະໄວຍະວະ ຊຶ່ງມີຫາດ ກລຳ. ສ່ວນປະກອບ ກລຳ ສ່ວນ
ຫລາຍຖືກປະກອບຂຶ້ນ ໃນຂະບວນການ ປະຕິກິລິຍາ
ທາງເຄີມ ໃນ kraft ຕົ້ນໄມ້ ໃນເວລາ ກລຳ ຫຼື ກລຳ
ທີ່ເປັນສ່ວນປະກອບຖືກນຳໃຊ້ (ໂດຍທີ່ໄປ ໃນອຸດສາ
ຫຍກກຳເນື້ອເຫຍື້ອ ແລະ ເຈັຍ) ສ່ວນປະກອບອະໄວຍະ
ວະ ຂອງກລຳ ນັບເປັນພັນເກີດຂຶ້ນ ແຕ່ມີພຽງແຕ່ສ່ວນ
ນັບຍໜຶ່ງຂອງຫາດແຫລວ ທີ່ໃຫລອອກຈາກໂຮງບິດ
ເສດໄມ້ ທີ່ໄດ້ມີການກຳນົດ. ສ່ວນປະກອບອະໄວຍະວະ
ຂອງກລຳ ທັງໝົດ ແມ່ນເປັນທາງໜຶ່ງ ຂອງຫລາຍງ່າ
ທາງ ຂອງການວັດແໜກ roganochlorine ແຕ່ອັນນີ້ ໄດ້
ສະແດງວ່າ ແມ່ນນີ້ຫັນກຂອງສ່ວນປະກອບອະໄວຍະ
ວະ ຂອງ ກລຳ ແຕ່ບໍ່ແມ່ນນີ້ຫັນກຂອງໂມລະກູນ
organochlorine.

Overexploitation ການຊຸດຄົ້ນເກີນຂອບເຂດ ແມ່ນ
ການເກັບຖື ຫຼື ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ
ທີ່ນອກເຫັນມີຄວາມອາດສາມາດ ຂອງຊັບພະຍາກອນ
ໃນການຜະລິດຄົ້ນ ຫຼື ການຄົງຕົວຂອງມັນເອງ.

Oxymoron ການປະສົມປະສານ ຂອງຄ່າເວົ້າທີ່ມີ
ຄວາມໝາຍກົງກັນຂ້າມກັນ ດັ່ງເຊັ່ນ ຄວາມອາຮີແບບ
ໂຫດຮ້າຍເປັນຕົ້ນ.

Parameter ຕົວວັດແໜກ ແມ່ນການປຸງແປງໄດ້ງ່າຍ,
ຄຸນສົມບັດ ຫຼື ກຳມະສິດກາຍຍະພາບ ໃນຊຸດຂອງ
ການປຸງແປງ ຫຼື ຫັນທີ່ປັດໃຈຕ່າງໆ ສ່ວນໃຫຍ່
ແມ່ນສາມາດວັດແໜກໄດ້ ເຊັ່ນ ທາດອົກຊີແຊນລະລາຍ
ໃນນີ້.

Partition coefficient ສໍາປະສົດການຂັ້ນ ແມ່ນອັດ
ຕຣາຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນທີ່ສົມດູນ ຂອງຫາດທາງເຄີມໜຶ່ງ

ໃນບໍລິມາດທີ່ເຫົ່າຫງມກັນກັບສອງທາດແຫລວທີ່ບໍ່ສາມາດປະສົມກັນໄດ້ (non polar and polar) ຫງຫານກັນ.

Peak flows ການໄໝລແຮງສຸດ ຫມາຍເຖິງ ລະດັບສູງ ສຸດຂອງລຳນັ້ນທີ່ ຫລື ຂອງການໄໝລທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນປີ້ນໆ ຫລື ໃນຮ່າປິນໜຶ່ງ.

Pedology ການສຶກສາດິນ ແມ່ນເປັນການສຶກສາທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ກ່ຽວກັບຄຸນລັກສະນະທົ່ວໄປ, ຕັ້ນກຳເນີດ ແລະ ການແປ່ງປະເພດຂອງດິນ.

Percolation ການໄໝລຊີມ ແມ່ນກະແສນຈີ້ໄໝລ (ຫລື ທາດແຫລວອື່ນໆ) ຜ່ານດິນ, ຫົນ ຫລື ຜ່ານສິ່ງກັນຕອງພາຍໃಡ້ອິດທີ່ພິນ ຂອງແຮງດຶງດູດ ແລະ ໃນເງື່ອນໄຂທີ່ບໍ່ສົມບູນ ຫລື ການອໍ່ມີຕົວຂອງນີ້ ຢ່າງສິ້ນເຊິ່ງ.

Perennial plants ຕັ້ນໄມ້ທີ່ມີຕະຫລອດປີ ແມ່ນຕັ້ນໄມ້ ຊຶ່ງສືບຕໍ່ການຂະຫຍາຍຕົວຕະຫລອດປີ.

Permeability ຄວາມສາມາດຊີມ ແມ່ນເປັນການວັດແທກ ທີ່ງ່າຍດາຍ ດ້ວຍທາດອາຍ ຫລື ທາດແຫລວທີ່ສາມາດແຊກຊີມ ຫລື ຜ່ານການຊົມຂອງສານໄດ້ນີ້. ໃນດິນ, ການຊົມຂອງນີ້ ໄດ້ຖືກກຳນົດໄດ້ຢະຫາດ, ການກະກູມ ແລະ ສ່ວນປະກອບມ້ອຍງ໌ຂອງດິນ ແລະ ໂດຍລະດັບຂອງຄວາມຮັດແທນັ້ນ.

Persistent ຄົງທີ່; ອີງໄສ່ສ່ວນປະກອບຂອງທາດເຄີຍໄດ້ນີ້ ຫຼືບໍ່ລະລາຍ ຫລື ລະລາຍ ບ່ອຍອອກຊ້າງ ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ. ສານ DDT ອາດເປັນທີ່ຮຸດ ຂອງການຄົງຕົວ contaminant.

Perturbation ການເຮັດໃຫ້ຫຼັງຍາກ; ການລົບກວນ

pH ຄ່າພິເອະຈ ຫມາຍເຖິງ ຄຸນຄ່າທາງໂລກາຮີດ ຫຼືມໍຄ່າແຕ່ 0 ຫາ 14 ເຊິ່ງໃຊ້ວັດແທກຄວາມເປັນກິດ ຫລື ເປັນດ້າງຂອງສິ່ງກາງ ຫລືສະສານຕ່າງໆ. ຍິ່ງຄ່າ pH ຕໍ່ເຫົ່າໄດສະສານດ້າງກ່າວຍ່າງເປັນກິດສູງເທົ່ານັ້ນ; ຍິ່ງຄ່າ pH ສູງເທົ່າໄດຄວາມເປັນດ້າງຍ່າງສູງເທົ່ານັ້ນ. ທາດທີ່ເປັນກາງຈະມີຄ່າ pH ເທົ່າ 7; ທາດທີ່ເປັນກິດຈະມີຄ່າ pH ຕໍ່ກວ່າ 7 ແລະ ທາດທີ່ເປັນດ້າງຈະມີຄ່າ pH ໃຫຍ່ງກວ່າ 7.

Photosynthesis ການສັງເຄາະແສງ ຫມາຍເຖິງ ຂະບວນການທີ່ພິດປ່ຽນເອົາອາຍກາກໂບນິກ ແລະ ນັ້ນໄປເປັນ carbohydrate ແລະ ສານອື່ນໆໂດຍການໃຊ້ພະລັງງານຈາກແສງອາຫິດ.

Pioneer species ຊະນິດພັນບຸກເບີກ; ຊະນິດພັນທີ່ສາມາດແຜ່ງກະຈາຍໃນພື້ນທີ່ ຫຼືຖືກລົບກວນໄດ້, ສ່ວນໃຫຍ່ ເປັນຈຳນວນຫລວງຫລາຍ ແລະ ເຕັມໜົດ ໃນພື້ນທີ່ກວ້າງໃຫຍ່ ແລະ ຈະຄົງຕົວຢ່າງ ຈົນກວ່າຈະຖືກປ່ຽນແກ່ນ ໂດຍຊະນິດພັນອື່ນ ທີ່ໄດ້ຮັບຄວາມສຳເລັດ.

piscivorous ກ່ຽວກັບສິ່ງມີຂີວິດທີ່ກິນປາ

plant transpiration ການລະເຫີຍອາຍ ຈາກຕັ້ນໄມ້ສູ່ອາກາດ.

plume ການແຜ່ງກະຈາຍ. ການປ່ອຍອອກສຸລົມທີ່ທີ່ຮອງຮັບແລະປະສົມກັບນີ້ ກ່ອນຈະຖືກເຈືອຈາງຈົນໝົດ (ຄໍານີ້ສາມາດໃຊ້ກັບ ຄວນ, ຫາດອາຍ ແລະ ອື່ນໆ).

plume delineation ການກຳນົດເຂັດແຜ່ງກະຈາຍ ແມ່ນການກຳນົດເຂັດຂອງການໄໝລອອກ ຫຼືຖືກເຈືອຈາງ ແລະ ບໍ່ຢູ່ບອກລັກສະນະການຂະຫຍາຍໃນພື້ນທີ່ ຂອງການໄໝລອອກມາ ໃນການຮັບສິ່ງແວດລ້ອມທາງນີ້ເຊິ່ງມີຮູບຄ້າຍຄືຂີນນິກ.

point estimate ການປະເມີນເປັນຈຸດ ແມ່ນຄຸນຄ່າທີ່ງ່າງວ່າ ເຊິ່ງຖືກນຳໃຊ້ ເພື່ອຕິລາຄາປັດໃຈຂອງປະຊາກອນໄດ້ນີ້.

pollution-tolerant taxa ວັນນະທີ່ທີ່ທານຕໍ່ມີນລະພິດ; ດ້ວຍການນຳໃຊ້ສັດ ແລະ ພິດ ຫຼືບໍ່ມີກະດູກສັນຫລັງ ຫຼືອາໄສຢູ່ໃຕ້ນີ້ ເປັນປ່ອນອີ່ງ ໃນການຕິດຕາມກວດກາ, ສັດທີ່ ທີ່ທານ ຕໍ່ມີນລະພິດ ແມ່ນເປັນປະເພດ ຫຼືພິຈາະນາວ່າ ສາມາດຢູ່ລອດ ແລະ ຈະເລີນ ໃນມິນລະພິດໄດ້. ຄວາມອຸດືມສົມບູນ ຂອງສັດທີ່ມີຄວາມທີ່ທານ ຕໍ່ມີນລະພິດ (ເຊັ່ນ ຕົວຢູ່, ຫນອນ), ສັດທີ່ມີຄວາມອ່ອນໄໝວ ຕໍ່ມີນລະພິດຢ່າຍ ໃນຈຳນວນຫລຸດລົງ, ໂດຍທີ່ໄປ ແມ່ນເປັນຫລັກຖານ ການເຊື່ອມໄອມຂອງຄຸນພາບນີ້.

polychlorinated biphenyl (PCB) ແມ່ນອົງປະກອບທາງດ້ານເຄີຍ ຫຼືມີຄວາມຄົງຕົວ 70 ປະເພດ ຫຼື

ແຕກຕ່າງກັນ ດ້ວຍການເຮັດຂຶ້ນໂດຍມະນຸດ (ສ່ວນປະກອບຂອງ ກາກບອນ ຮີໄດນແຊັນ ກລຳ) ຂໍ້ມື່ທ່າອງ ສະສົມຊີວະ ໂດຍຜ່ານຕ່ອງໄສອາຫານ ຂໍ້ສົ່ງຜົນກະທົບ ໃຫ້ຕ່າງການລົມເຫຼວ ໃນການຜະລິດຄືນ ແລະ ການເປັນມະເຮັງ. ເປັນຕະກຸນ ທີ່ມີສ່ວນປະກອບຫາງດ້ານເຄີຍ ຫໍ່ບໍ່ມີປະຕິກິລິຍາຕອບໄຕ, ມີສິດໃນການຕິດຕັ້ງໄຟຟ້າຕໍ່າ, ການລະເຫັນໄວ, ການບໍ່ລະບາຍ, ອຸນະພາບການແຍກດ້ວຍໄຟຟ້າສູງ. ການນຳໄບໃຊ້ ໃນໄລຍະຜ່ານມາ ມີການນຳໃຊ້ ເປັນພະລັງນົງ, ການປົງປົງແບ່ງຄວາມຮອນ, ຂອງແຫລວ ທີ່ບໍ່ສາມາດສົ່ງໄຟຟ້າ ແລະ ຜູ້ຮັດໃຫ້ເປັນພລາສຕິກ. ໄດ້ມີການຫ້າມ ໃນຫລາຍປະເທດໃນປີ 1980 ມອກຈາກຈະນຳໃຊ້ຢາງ ໃນເຄື່ອງໄຟຟ້າທີ່ມີຢູ່. ເຊັ່ນດູກວັນ ຄືນ໌ ໂດຍຜ່ານການຮົ່ວໄຫລ ແລະ ກໍລິນ, PCB ສາມາດປ່ອຍອອກມາ ໂດຍການເຜົາເປັນຂີ້ເຖົ່າ ແລະ ກະຈາຍໄປ ໂດຍຜ່ານອາກາດ. ຕົວຢ່າງສິ້ນນັ້ນ ກໍແມ່ນສ່ວນປະກອບຂອງສົ່ງທີ່ເປັນພິດ.

pore water ນຳໂຄ່ງ ແມ່ນນີ້ ລະຫວ່າງການຕິກຕະກອນ ທີ່ມີຊັ້ນນ້ອຍໆ. ບາງຄັ້ງ ກໍເອີ້ນວ່າຈຸລັງຂອງນີ້ interstitial water.

porosity ຄວາມໂຄ່ງ ແມ່ນບ່ອນທີ່ນີ້ຊີມເຂົ້າໄປໄດ້ ຂອງວັດຖຸໄດ້ນີ້ ທີ່ເປັນຂອງແຫລວ, ດັ່ງນັ້ນສົ່ງສະຫຼອນໃຫ້ເຫັນ ຂອງປະລິມານອາກາດ ທີ່ອາໄສສູ່ໃນຄວາມວ່າງເປົ່າ ລະຫວ່າງດິນກ້ອນນ້ອຍໆ ທີ່ໃນທີ່ນີ້ ລະດັບຂອງສົ່ງທີ່ຫາດແຫລວຜ່ານໄດ້ ມີຜົນກະທົບ ຕໍ່ຄວາມສາມາດຂອງຫາດແຫລວຜ່ານໄດ້ ມີຜົນກະທົບ ຕໍ່ຄວາມສາມາດຂອງຫາດແກ້ດສ ທີ່ໃຫ້ມີຜົນກະທົບ ເມື່ອເຄື່ອນຫຼືໄດ້ຜ່ານທີ່ນີ້ ແລະ ດິນ.

post hoc ຫລັງຈິດ, ເນື້ອງຈາກ, ຍັນບັນຫານີ້; ບັນດາຄຳສັບທີ່ໃຊ້ ຕົວຢ່າງ ໃນການຖົງຖົງກັນ ໂດຍບໍ່ມີເຫດຜົນ ຕໍ່ຜົນຕາມມາຊ່ວຍຄາວ ຕໍ່ສາເຫດ ແລະ ການນິວພັນຂອງຜົນກະທົບ.

precipitation ນີ້ຟ້າ; ການຕິກຂອງນີ້ ບໍ່ວ່າຈະເປັນຮູບແບບຫາດແຫລວ ທີ່ໃຫ້ມີພາບແຫລມຄົມ ທີ່ໃຊ້ຕິນຈັບເຫັນຢືນ ແລະ ໃຊ້ຈົບສ່ວນທີ່ເປັນຂໍ ໃນການສຶກກິນເນື້ອ.

predatory ທີ່ເປັນນັກລ່າ; ພາຍເຖິງສັດ ທີ່ສົ່ງມີຂີວິດໄດ້ນີ້ ເຊິ່ງລ່າ, ຂ້າ ແລະ ກິນສັດອື່ນເປັນອາຫານ.

predominant ທີ່ມີອຳນາດເຫັນນີ້ 1) ແມ່ນມີຄວາມແຂງແຮງ, ອິດທິພິນ ຫລື ອຳນາດເຫັນນີ້ອກວ່າ, 2) ແມ່ນເກີດຂຶ້ນເລື້ອຍໆ ແລະ ໂດຍທີ່ວ່າໄປ

primary productivity ຜົນຜະລິດຂຶ້ນຕົ້ນ ແມ່ນອັດຕາ ທີ່ພະລັງງານຜະລິດອອກ ໃນລະບົບນີ້ເວດວິທະຍາ ທີ່ຖືກເກັບມູນ ໃນລະບົບນີ້ເວດວິທະຍາ ທີ່ໃນກຸ່ມຂອງຊຸມຊົນ.

probability ຄວາມເປັນໄປໄດ້ ແມ່ນຄວາມທີ່ ຂໍ້ເຫດການໄດ້ນີ້ ອາດເກີດຂຶ້ນ ຕະຫລອດເວລາ.

qualitative ດ້ານຄຸນະພາບ ແມ່ນ ເປັນແບບການພັນລະນາ ທີ່ຄືດເປັນຕົວເລກບໍ່ໄດ້.

quantitative ດ້ານປະລິມານ ແມ່ນເປັນຕົວເລກ, ອີງໄສ່ການນັບ ແລະ ວັດແທກໄດ້.

Ramsar ແມ່ນສິນທີສັນຍາ ກ່ຽວກັບດົນທາມ ທີ່ໄດ້ລົງນາມ ທີ່ນະຄອນ Ramsar, ປະເທດ ອິຣານ ໃນປີ 1971 ແມ່ນເປັນສິນທີສັນຍາສາກົນ ຂໍ້ໄດ້ກໍາລົດຂອບເຂດຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ລະດັບຊາດ ແລະ ການຮ່ວມມືກັບສາກົນ ໃນການປົກປັກກັກສາ ແລະ ການນຳໃຊ້ດົນທາມ ແລະ ຂັ້ນພະຍາກອນດົນທາມ ຢ່າງວ່າງຂວາງ, ດັ່ງນັ້ນ ເຖິງແມ່ນວ່າ ປະຈຸບັນ ຂໍ້ຂອງສິນທີສັນຍາ, ໂດຍທີ່ໄປ ຊຸງວ່າ "ສິນທີສັນຍາ ກ່ຽວກັບດົນທາມ (Ramsar), ປະເທດອິຣານ, 1971", ແຕ່ສິນທີສັນຍາ ກໍກ່າຍມາເປັນທີ່ຮັດດີວ່າ ແມ່ນສິນທີສັນຍາ "Ramsar". ປະຈຸບັນ ມີ 128 ປະເທດພາສີ ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນສິນທີສັນຍາດັ່ງກ່າວ, ມີສະຖານທີ່ດົນທາມ 1090 ແຫ່ງ ລວມທັງໝົດ 82.4 ລ້ານເຮັກຕາ ຂໍ້ໄດ້ຮັບເຂົ້າໃນບັນຊີລາຍຂີ້ ສິນທີສັນຍາ Ramsar ຢ່າງເປັນທາງການ.

raptor ນິກນັກລ່າ; ນິກຊະນິດ ທີ່ກິນສັດອື່ນເປັນອາຫານ ເຊັ່ນ ແຫລວ ທີ່ ນິກເຄົ້າ ທີ່ມີເລັບແຫລມຄົມ ທີ່ໃຊ້ຕິນຈັບເຫັນຢືນ ແລະ ໃຊ້ຈົບສ່ວນທີ່ເປັນຂໍ ໃນການສຶກກິນເນື້ອ.

reburial ແມ່ນຈຸດສຸດຫ້າຍໄດ້ທີ່ໄປ ຂອງການທິດລອງຫາດພືດ. ຈຳນວນການທິດລອງອົງຄະຫາດ ທີ່ຢູ່ໃນຕະກອນ ຫລັງຈາກການເປີດເຜີຍ ວ່າແມ່ນມີຄວາມເປົ້ອນ ແມ່ນຕົວຊີ້ບອກ້ອນນີ້ ກ່ຽວກັບລະດັບຂອງຄວາມເປົ້ອນ ໃນການທິດລອງ ການຕິກຕະກອນ. ຈຳ

ນວນການທິດລອງອົງຄະຫາດຫລາຍເທົ່າໄດ້, ລະດັບ
ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນ ຂອງຄວາມເປີເປົ້ອນ ໃນການທິດລອງ
ການຕິກຕະກອນ ຍິ່ງຕໍ່າໆເທົ່ານັ້ນ.

recruitment ການເພີ່ມປະຊາກອນ ແມ່ນການເພີ່ມ
ເຕີມ ຫລື ການຜະລິດຄືນໃຫມ່ ຂອງສິ່ງໃດໜຶ່ງ ເຊົ້າ
ໃນຈຳນວນປະຊາກອນ.

reductionist ສິ່ງຮັດໃຫ້ຫລຸດລົງ ແມ່ນທິດສະດີອັນ
ໜຶ່ງ ຂໍ້ສ່ວນປະກອບຫລາຍຢ່າງ ຂອງລະບົບ ສາມາດ
ເຂົ້າໃຈ ຢ່າງຄົບຖ້ວນ ທາງດ້ານຂອງສ່ວນປະກອບຂອງ
ມັນ. ເວົ້ອີກຢ່າງໜຶ່ງ ແມ່ນການຂອກຫາ ເພື່ອຫລຸດ
ຜ່ອນຄວາມສະລັບຊັບຊ້ອນ ຂອງຂໍ້ມູນ ຫລື ປະກິດ
ການ ທາງໜໍາມະຊາດ ຕາມເວລາທົ່ວໄປ.

reference area ພື້ນທີ່ອ້າງອີງ ແມ່ນພື້ນທີ່ປອດໄປ່
ຂອງແຫລ່ງມິນລະພິດ ທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນ ແຕ່ສະແດງ
ອອກ ທີ່ຄ້າຍຕືກັນ ກັບລັກສະນະ ທາງໜໍາມະຊາດ ຕໍ່
ສະຖານທີ່ ຕິດຕາມກວດກາ ທີ່ປອດໄປ່.

regeneration ການຜະລິດຄືນໃຫມ່ ແມ່ນການເລີ່ມ
ຕົ້ນໃຫມ່ ຂອງປ່າໄມ້ ຫລື ຕົ້ນໄມ້ມີມືນຕົ້ນ ໂດຍໜໍາມະ
ຊາດ ຫລື ມະນຸດສ້າງຂຶ້ນ.

remediation ການໄກ່ເກົ່ງ ແມ່ນມາດຕະການ ທາງ
ດ້ານກາຍພາບ ຫລື ນະໂຍບາຍ ຂໍ້ມີຈຸດມຸ່ງໝາຍ
ໃນການຫລຸດຜ່ອນຄວາມຮຸນແຮງ ຂອງຜົນກະທິບ ສິ່ງ
ແວດລ້ອມ ຫລື ລະບົບນີ້ເວດວິທະຍາ.

renewable ສາມາດເກີດໃຫມ່ໄດ້ ຫມາຍເຖິງຊັບພະ
ຍາການທາງໝົດວິທະຍາໄດ້ ທີ່ມີຄວາມສາມາດແກ່ນ
ທີ່ກັນໄດ້ບໍ່ສັນສົດໃນເຊັນອາຍຸຄົນ, ຖ້າສົມມຸດວ່າອຳນັດ
ທາງສິ່ງແວດລ້ອມ, ສັງຄົມ ແລະການເມືອງທີ່ເຂັ້ມ
ແຂງກວ່າ ບ່ອຍໃຫ້ເກີດຂຶ້ນ.

replacement cost ມູນຄ່າການທິດແກ່ນ ແມ່ນຄໍາ
ເວົ້າທົ່ວໄປ ຂໍ້ສາມາດໃຊ້ຊ່ວຍຫົດແກ່ນ ອຸນຄ່າຂອງ
ເງິນ ຕໍ່ຊັບພະຍາກອນ ທໍາມະຊາດສະເພາະໃດໜຶ່ງ.
ຕົວຢ່າງດີນທາມ ເຮັດໜັນທີ່ກັກເກັບ ແລະ ຫລຸດຜ່ອນ
ນັ້ກ້ວມ ຂໍ້ຈະຕ້ອງມີການທິດແກ່ນ, ຖ້າຫາກດິນທາມ
ເຫຼົ້ານັ້ນ ຖືກຖືມ ຫລື ມີການພັດທະນາ. ສັງຄົມ ອາດ
ຈະໄດ້ຈໍາຍຄ່າ ສິ່ງອຳນັມວຍຄວາມສະດວກຕ່າງໆ ໃນ
ການປຳບັນດາ ຈຳກັງຍາ ຈຳການສູນເສຍໜັນທີ່

ຂອງດິນທາມ. ອຸນຄ່າຫາງດ້ານເງິນ ຂອງດິນທາມ ອາດ
ແມ່ນມູນຄ່າຂອງການຄຸ້ມຄອງ ໄພນັ້ກ້ວມ.

residence time ຊ່ວງເວລາຕິກຄ້າງ ແມ່ນຈຳນວນເວ
ລາ ໃນສະຖານທີ່ໄດ້ໜຶ່ງ. ການນຳໄຊ້ຍາ ປາບສັດຕູ
ພິດ, ເວລາ ຂອງຫາດຄົມ ແມ່ນຍັງຕິກຄ້າງ ໃນລະບົບ
ນີ້ເວດວິທະຍາ. ໃນຮອບວຽນ ຂອງອາຫານ, ໄລຍະເວ
ລາ ຂອງຫາດໄດ້ໜຶ່ງ ຍັງຕິກຄ້າງຢູ່ໃນບໍ່ນັ້ກ້ວມ ຫຼື
ເນື້ອທີ່ໄດ້ໜຶ່ງ.

resident ຜູ້ຢູ່ອ່າໄສ, ແມ່ນອົງຄະຫາດ ທີ່ພົບເຫັນຢູ່ໃນ
ພື້ນທີ່ໄດ້ໜຶ່ງ

resource exploitation ການຊຸດຄົ້ນຊັບພະຍາກອນ
ແມ່ນການນຳໃຊ້ ຫຼື ການເກັບກູ້ ຊັບພະຍາກອນທໍາມະ
ຊາດໄດ້ໜຶ່ງ, ທ່າແຮງ ທີ່ເໜີອ ຄວາມສາມາດ
ຂອງຊັບພະຍາກອນ ເພື່ອຜະລິດຄືນໃໝ່ ຫຼື ຮັກສາ ສຸ
ຂະພາບ ທາງດ້ານລະບົບນີ້ເວດວິທະຍາ .

retention capacity ຄວາມສາມາດກັກເກັບ; ໃນ
ການເກັບຮັກສາໄວ້ ແມ່ນປະຮິມານຂອງນັ້ກ້ວ້າເກັບກັກ
ໂດຍເຂື້ອນ

retention time ເວລາກັກເກັບ ແມ່ນການວັດແທກເວ
ລາສະເລ່ງ ເຊິ່ງນັ້ກ້ວ້າ ມີຢູ່ໃນດິນທາມ.

riparian ຕາມແຄມຜົ່ງນັ້ກ້ວ້າ ແມ່ນເຂດລົງບຕາຜົ່ງ ຂອງ
ແມ່ນນັ້ກ້ວ້າ ລຳທານ.

risk estimate ການປະເມີນຄວາມສົ່ງ ແມ່ນການສະ
ແດງອອກ ທາງດ້ານປະຮິມານ ຂອງຄວາມຄາດກະ ທີ່
ເປັນໄປໄດ້ ຂອງຜົນກະທິບ ທີ່ບໍ່ເປົ່ງປາດຖະໜາຈາກ
ການເປີດຜິຍໃຫ້ຮູ້ ຫຼື ຄວາມເຂັ້ມຂັ້ນ ທາງດ້ານສິ່ງ
ແວດລ້ອມ ຂອງວັດຖຸໄດ້ໜຶ່ງ.

saltwater intrusion (Salinisation) ການໄຫລລັງ
ເຂົ້າຂອງນັ້ກ້ວ້າເຄັມ ແມ່ນການໄຫລລັງເຂົ້າຂອງນັ້ກ້ວ້າເຄັມສູ່
ລະບົບນີ້ເວດນີ້ຈີດອັນເປັນຜົນຈາກການລົບກວນຂອງ
ທໍາມະຊາດ ຫລືການພັດທະນາຂອງມະນຸດ. ການ
ປ່ຽນແປງຢ່າງຮຸນແຮງໃນໂຄງສ້າງຂອງສາຍພັນສາມາດ
ເກີດຂຶ້ນໄດ້

scenarios ມະໂນພາບ. ການຄາດກະເຫດການ
ຕ່າງໆໃນການອອກແບບຈຳລອງ ເພື່ອນນຳໃຊ້ເຮັດທິດ

ລອງທາງເລືອກຕ່າງໆສຳລັບ ການຄຸ້ມຄອງ ຫຼື ຕົວ
ແບບທີ່ມີປະສິດທິຜົນ.

sediment grain size ຂະໜາດຂອງເມັດຕະກອນ
ແມ່ນການວັດແທກ ຂະໜາດດິນ ທີ່ເປັນເມັດນອຍໆ
ລວມທັງກອນຫືນ ແລະ gravels, ດິນໜຽງປູງ ແລະ
ຕະກອນ. ວັດຖະໜາດມັດເຊົ້າ ເປັນບັດໃຈ ທີ່ເປັນ
ປະໂຫຍດ ຕໍ່ວິໄຈ ໃນເວລາກໍານົດ ຄວາມພູງໝໍ ຂອງ
ການສະສົມໃດໜຶ່ງ ຕໍ່ສິ່ງທີ່ມີ ຊົວດໃນນັ້ນ. ໂດຍທີ່ວ
ໄປ, ດິນເມັດນອຍໆ ທີ່ບັດຈຸ ຫາດອີງຄະຫາດສູງ ຈະ
ຮັກສາ ການສະສົມໝາຍ. ເມັດດິນນອຍໆ ມີໜ້າພູງ ຕໍ່
ອັດຕາສ່ວນ ຂອງ ປະລິມານສູງກ່ວາ ເມັດດິນຂະໜາດ
ໃຫຍ່. ນອກຈາກນັ້ນ, ຄວາມເປື້ອນເປີ ຫາງດ້ານເຄີມ
ແມ່ນມີທ່າອງ ຕໍ່ການແບ່ງແຍກ (ຕິດແໜ້ນ) ຕໍ່ການ
ຕົກຕະກອນສູງ ໃນອົງຈະຫາດ.

Sediment /water interface ບ່ອນທີ່ມີ ເສີມ
ແລະຕະກອນໃນນັ້ນ ຄາບກ່ຽວກັນ.

Sentinel species ຂະນິດເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຍາມ
ແມ່ນເປັນຊັບນິດອັນໜຶ່ງ ທີ່ຮູດໃນການບອບບາງ ຕໍ່
ການປູນແປງ ຫາງດ້ານ ວັດຖຸ ຫຼື ການສະສົມໃດໜຶ່ງ
ຂໍ້ງສາມາດເຮັດໜ້າທີ່ ເປັນຕົວຂັບອົກ ຫາງດ້ານຜົນກະ
ທີບ ທີ່ຮູນແຮງ.

sequestered ໂດດັ່ງວ່າ ແມ່ນການຍ້າຍ ແລະ ການ
ເກັບຮັກສາ ຂອງວັດຖຸໃດໜຶ່ງ ຈາກວັດຖຸ ຂະໜາດກາງ
ຫາຂະໜາດອື່ນ. ໂດຍທີ່ວິໄປ, ວັດຖຸດັ່ງກ່າວ ເຮັດໃຫ້
ຂາດ ຊົວວິທະຍາ. ດິນຫາມ ແຍກຫາດອາຫານອອກ
ໄດ້ ແລະ ການສະສົມ ທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ໂດຍການແຍກ
ສິ່ງດັ່ງກ່າວອອກຈາກນີ້ ແລະ ເກັບຮັກສາ ໃນຕະກອນ
ແລະ ຈຳນວນມວນສານ ຂອງຕົ້ນໄມ້.

Siltation (sedimentation) ການຕົກຕະກອນ ຄືສິ່ງ
ທີ່ສະສົມ ແລະກອງກັນຂຶ້ນໃນວັງນັ້ນ, ຫະເລາບ, ແມ່
ນັ້ນ ແລະ ແຫລ່ງນິ້ອື່ນໆ ຈາກດິນທີ່ຖືກເສາະເຈື່ອນ.
ການຕົກຕະກອນໃນສິ່ງແວດລ້ອມຫາງນັ້ນສາມາດສ້າງ
ຜົນກະທິບທາງລົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມເຊັ້ນ ໄບປົກຄຸ້ມບ່ອນ
ວາງໄຂ່ຂອງປາ ຫລືການເພີ່ມຄວາມຂຸ່ນຂອງນັ້ນເຮັດໃຫ້
ລົບກວນຕໍ່ການຫາຍໃຈຂອງສິ່ງມີຊີວິດອື່ນໆໃນນັ້ນ

simulate ລອກລົງນແບບ ແມ່ນການນຳໃຊ້ ຄອມພິມ
ເຕີ ຫຼື ຕົວແບບ ຫາງດ້ານຄະນິດສາດ ເພື່ອກະຕວງ

ຜົນກະທິບ ຈາກທາງເລືອກ ການຄຸ້ມຄອງໄດ້ໜຶ່ງ ໂດຍ
ສົມມຸດຖານ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ກ່ຽວກັບປະຊາກອນ ຫຼື
ຂັບພະຍາກອນໄດ້ໜຶ່ງ.

slope gradient ຄວາມລາດຂອງຂັ້າຄ້ອຍ
ແມ່ນມູມ ທີ່ມີໜ້າພູງ ອົງໝາຍ ຕໍ່ຫາງຂວາງ. ຕົວຢ່າງ,
ລະດັບຄວາມຄ້ອຍຂັ້ນ ຫຼືມີຄວາມຂັ້ນ ແຕ່ 0- 3% ໃນ
ຂະນະທີ່ຄວາມຄ້ອຍຂັ້ນທີ່ສູງຂັ້ນ ແມ່ນຢູ່ລະຫວ່າງ 30-
65%.

sludge ຂີ້ສະໜົມ ແມ່ນການປະສົມກັນ ຂອງດິນ
ແລະ ຂອງແຫລວ ເກີດຈາກ ຂະບວນການ ການບໍ່ບັດ
ສິ່ງໄສໂຄກ ທີ່ປາສະຈາກການຜ່ານການບໍ່ບັດຫາງ
ດ້ານເຄີມ ແລະ ກາຍະພາບມາກ່ອນ.

Sorption ແມ່ນຂະບວນການ ຂໍ້ງຫາດອັນໜຶ່ງ ແຍກ
ອອກ ຫລື ເກະບໍ່ສິ່ງອື່ນ. Sorption ສາມາດແທນທີ່
ໄດ້ ຜ່ານການດູດຂຶ້ມ (ການເຂັ້ມຂຶ້ນ ຂອງຫາດໜຶ່ງ
ເທິງໜ້າຜົວທາດອື່ນໆ/ ຫຼື ການດູດຂຶ້ມ (ຂະບວນການ
ໄດ້ໜຶ່ງ ໃນຫາດໜຶ່ງຊີມຫາຫາດອື່ນ).

Specialists ສິ່ງມີຊີວິດທີ່ຢູ່ໄດ້ສະເພາະບາງແຫ່ງ ຫລື
ກິນໄດ້ສະເພາະບາງຢ່າງ.

Species composition ການປະບົນກັນຂອງສາຍ
ພັນ ແມ່ນ ການຢູ່ປະບົນກັນຂອງຈຳນວນສາຍພັນ ແລະ
ຈຳນວນໂຕສັດ ແລະ ພຶດຈາກແຕ່ລະສາຍພັນໃນຊຸມ
ຊື່ສິ່ງມີຊີວິດ.

Species richness ຄວາມຮ່າງມີຂອງຂະນິດພັນ
ຫມາຍເຖິງຈຳນວນຂອງສາຍພັນໃນພື້ນທີ່ໄດ້ໜຶ່ງ ບໍ່ກ່ຽວ
ກັບການແຜ່ກະຈາຍ.

Status quo ສະຖານະປະຈຸບັນ ແມ່ນເຖິງໃຊ້ ໃນ
ປະຈຸບັນ

Steady State or dynamic equilibrium ສະພາບ
ແຜນຄົງທີ່ ຫຼື ການປູນແປງຂອງ ຄວາມສົມດູນ ແມ່ນ
ສະພາບໃນອັດຕາ ທີ່ແຂ່ງຂຶ້ນ ຂອງການເຂົ້າໃຈ ແລະ
ການກຳຈັດຫາດເຄີມ ພາຍໃນອົງຄະຫາດ, ເນື້ອຍ່ອຫຼື
ລະບົບແມ່ນເຫົ່າຫຍງກັນ. ສະພາບຄົງທີ່ ທີ່ເຫັນໄດ້ ຢ່າງ
ຈະແຈ້ງ ແມ່ນຍິນຈຸ ໃນເມືອ ການເຂັ້ມຂຶ້ນ ຫາງດ້ານ
ເຄີມ ໃນເນື້ອເຍື່ອ ຍັງຄົງຢູ່ ຢ່າງສະໜັ້ນສະເໝີ ລະ
ຫວ່າງການເປື່ອເຜີຍ ຢ່າງຕໍ່ເນື້ອງ .

Stratification ການແບ່ງຊັ້ນ ແມ່ນສໍາລັບ ຫຼືເຊີ້ມໃນ ຂະບວນການ ໄລຍະເວລາ ຂຶ້ງ ໝອງໜຶ່ງ ຫຼືແຕກ ຕ່າງກັນ ເປັນສອງຊັ້ນ (ຊັ້ນຫົນ) ຂອງຄວາມໝາແໜ້ນ ແລະ ອຸນນະພູມ ຫຼືແຕກຕ່າງກັນ ແຍກອອກ ໂດຍເຂດ ເຊື້ອມຕໍ່.

Stratification ການແບ່ງຊັ້ນ ແມ່ນການກະກຽມ ຂອງ ການຕົກຕະກອນ, ດະກອນຫົນ ຫຼື ດິນໃນຊັ້ນຫົນ.

Sublehal ແມ່ນຢູ່ພາຍໄຕການເຂັ້ມຊັ້ນ ຂຶ້ງສິ່ນກະທິບ ຕ່າງການຕາຍໂດຍກົງ. ການເປີດ

Submergent ຈົມຢູ່ໃຕ້ນັ້ນ ແມ່ນຕົ້ນໄມ້ ຂຶ້ງຮາກຢູ່ລົງ ໄບໃນດິນ ແລະ ເກີດຢູ່ໃນຂໍຕົມຂອງພື້ນນຳຈີດ ແລະ ນັ້ນເຄື່ອມ.

Succession ການສືບທອດ ແມ່ນການຕໍ່ເນື້ອງຂອງ ການປ່ຽນແປງແບບພິນລະວັດໃນໂຄງສ້າງຂອງລະບົບນີ້ ເວດ, ທັນາທີ່ ແລະ ການຢູ່ປິນກັນໃນຊ່ວງເວລາໄດ ພົ່ງໆ. ເຮັດໃຫ້ເກີດມີສິ່ງມີຊີວິດກຸ່ມໜຶ່ງ ສືບທອດກຸ່ມອື່ນ ໂດຍຜ່ານຊ່ວງເວລາທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຂຸ່ມຊົນທຳມະຊາດທີ່ເຕັມໄປດ້ວຍຂີດຄວາມສາມາດ ຫລື ຂ່ວາສຸດຍອດ.

sustainable yield ການເກັບກ່ຽວແບບຍືນຍົງ; ບະລິ ມານຂອງຊັ້ນພະຍາກອນໄດ້ໜຶ່ງ ຫຼືສາມາດໃຫ້ຜົນຍະລິ ດັ່ງຕໍ່ເນື້ອງພາຍໃຕ້ວິທີການຄຸ້ມຄອງທີ່ກຳນົດດັ່ງເຊັ່ນ ການຕັ້ງໃຫ້ອັດຕາເກັບກ່ຽວເຖົ່າກັບອັດຕາການຜະລິດ. ຕົວເລກການເກັບກ່ຽວແບບຍືນຍົງ ໄລຍະຍາວ (ເຊັ່ນ ການຊຸດຄື້ນໄມ້ທ່ອນ) ສາມາດເລືອກໃຫ້ເຫັນຈະສົມກັບ ການຄຸ້ມຄອງ ຫຼືກຳນົດລ່ວງໜັນ ແລະ ຕາມເວົ້າທຳມາຍ ຂອງສັງຄົມ.

synergism ການຂະວິຄ່າ ແມ່ນປະກິດການ ທຳມະ ຊາດໜຶ່ງ ເຊິ່ງຄວາມເປັນພິດຈາກການປະສົມກັນ ຂອງ ບັນດາສານເຄີມ ແມ່ນມີຄ່າໃຫຍ່ກ່ວ່າ ຄ່າເຊິ້ງໄດ ປະເມີນ ຈາກການບວກເລກແບບຍ່າຍດາຍ ຂອງຄວາມ ເປັນພິດ ຈາກແຕ່ລະສານເຄີມ ຫຼືປະສົມກັນ.

synthesize ສັງເຄາະ ແມ່ນການປະສົມປະສານ ຂອງ ທາດອິງປະກອບຕ່າງໆ ເຊິ້ນອັນດຸງກັນຫຼັງໝົດ. ໂດຍສະເພາະ, ຂະບວນ ການ ຂອງ ການສ້າງສ່ວນປະ ກອບ ຫາງດ້ານເຄີມ ຈາກໝາຍ້ຫາດ ໂດຍວິທີຕອບ ໂຕ ປະຕິກິລິຍາຫາງດ້ານເຄີມ ດັ່ງວ ຫຼືໝາຍກ່ວ່າ.

taxa richness ຄວາມຮັ້ງມີຂອງວັນນະສິ່ງມີຊີວິດ ແມ່ນ ຈຳນວນ ຂອງ taxa ຫຼືເກັບໄດ ຫຼືສະຖານີ ຕົວ ຢ່າງ. ຄຸນຄ່າອັນນີ້ ສາມາດສະແດງໃຫ້ເຫັນ ເຖິງວິທີ ການ ຫຼືອຸດົມສົມບູນ ຫຼື ຄວາມອຸດົມສົມບູນໃນກຸ່ມ.

temporal ຕາມກາລະມິຕີ, ການປ່ຽນແປງທີ່ເກີດຂຶ້ນ ພິວພັນກັບເວລາ

terrestrial ເທິງບົກ ແມ່ນກ່ຽວກັບ ຫຼືພົວພັນກັບດິນ. ອົງຄະຫາດໄດ້ໜຶ່ງ ຫຼືມີ ຫຼືຢ່ອາໄສ ດັ່ງເດີມ ໃນການ ເຕີໂຕ, ການຍະລິດຄົມ ແລະການຢູ່ລອດ ແມ່ນຢູ່ເທິງ ພັນຍາດີນ ຫຼື ຢູ່ໃນດິນ.

tiering ການຈຳແນກລະດັບ. ໃນການປະເມີນສິ່ງແວດ ລ້ອມແບບຍຸດທະສາດ, ການຈຳແນກລະດັບໝາຍ ເຖິງການທັບຊ້ອນ ຂອງຊັ້ນຕ່າງໆໃນການຕິລາຄາ. ເວົ້າ ອີກາຍ່າງໜຶ່ງ, ການຈຳແນກລະດັບ ກໍ່ຄັຕ່ລະຂັ້ນ ໃນ ການປະເມີນນະໂຍບາຍ ພາຍໃນ ລະຫວ່າງກັນ.

tolerance ຄວາມທິນທານ ແມ່ນຄວາມສາມາດ ຂອງອົງຄະຫາດໄດ້ໜຶ່ງ ຫຼືມີຄວາມທິນທານຕໍ່ເອົ້ອນໄຂ ທາງສິ່ງແວດລ້ອມ ໃນຫາງລົບ ຫລື ຫາງອື່ນໆ ເພື່ອ ການເປີດຜິຍໄລຍະຍາວ ຫຼືບໍ່ແມ່ນອນ ໂດຍບໍາດສະ ຈາກການຫຍຸ້ງຍາກເກີນໄປ.

Tolerant species ສາຍພັນທິນທານ ທ່ານຍົງ ຊະ ນິດພັນທີ່ມີຄວາມສາມາດສູງໃນການຢູ່ລອດໄດ້ໃນຜົນກະ ທິບອັນຮຸນແຮງຫາງລົບຂອງສະພາບແວດລ້ອມ.

Total organic carbon (TOC) ອົງຄະຫາດຫັ້ງທີ່ມີ ຢູ່ໃນຫາດກາກບອນ ແມ່ນການວັດແທກຈຳນວນອົງຄະ ທາດ ຫຼືພົບເຫັນຢູ່ ຕົວຢ່າງຂອງຫາດແຫລວ ຫລື ຕົວ ຢ່າງການຕົກຕະກອນ. ມັນແມ່ນຜົນລວມ ຂອງອົງຄະ ທາດກາກບອນ ຫຼືລະລາຍ ແລະ ອົງຄະຫາດກາກບອນ ຫຼືມີອະນຸພາບ ຫລື ອົງຄະຫາດກາກບອນຫຼືລອຍຕົວ.

Toxicity ຄວາມເປັນພິດ ແມ່ນຫ່າແຮງຂອງຫາດເຄີມ ຫລື ຂີວະ ຫຼືບໍ່ສາມາດແຍກໄດ ຫຼືເປັນສາເໜດສິ່ງຜົນກະ ທິບຫາງລົບ ໃນອົງຄະຫາດ ຫຼືມີຊີວິດ ໃນເນື້ອອົງຄະ ທາດຖືກເປີດຜິຍ ຕໍ່ຫາດຕ່າງໆ.

Toxicity test ການທິດສອບຄວາມເປັນພິດ ແມ່ນວິທີ ການ ຫຼືຄວາມເປັນພິດ ຈາກການທິດລອງຫາດເຄີມໄດ

ໜຶ່ງ ຫລື ການທິດລອງ ວັດຖຸອື່ນໆ ທີ່ໄດ້ກຳນົດ. ການທິດລອງຄວາມເປັນພິດ ແມ່ນໄດ້ນຳໃຊ້ ເພື່ອວັດແທກ ລະດັບການຕອບໂຕ ທີ່ຜະລິດ ຈາກການເປີດເຜີຍ ຕໍ່ລະດັບສະເພາະ ຂອງການກະຕຸ້ນ (ຫລື ການເຂັ້ມຂັ້ນທາງດ້ານເຄີມ). ການທິດລອງຄວາມເປັນພິດ ສາມາດນຳໃຊ້ ເພື່ອວັດແທກເສີນຂອງວັດຖຸໃຫ້ນຶ່ງ ກ່ຽວກັບໜາວດຂອງອົງຄະຫາດ ບໍ່ຄັດເລືອກ ຂອງຊະນິດພັນດັ່ງ ພາຍໃຕ້ ເຖິ່ນໄຂທີ່ໄດ້ກຳນົດ. ການທິດລອງຄວາມເປັນພິດ ຈາກສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນນີ້, ປີກະຕິແມ່ນວັດແທກ ທີ່ a) ສັດສ່ວນຂອງອົງຄະຫາດ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫລື b) ລະດັບຜົນທີ່ສະແດງ ຫລັງຈາກການເປີດເຜີຍ ຕໍ່ການທິດລອງວັດຖຸສະເພາະ (ຕົວຢ່າງ ການເກັບຕົວຢ່າງຂອງການຕົກຕະກອນ ຫລື ການປ່ອຍອອກ).

Tracers ເຄື່ອງຕິດຕາມຮອຍ ແມ່ນຫາດຕ່າງໆ ນຳໃຊ້ໃນການສຶກສາການແຜ່ວິ້ອອກ ເພື່ອກຳນົດຂອບເຂດທາງອາກາດ ຂອງການປ່ານ ເຄື່ອງຕິດຕາມຮອຍ, ເວົ້າແລ້ວ ແມ່ນສາມາດວັດແທກໄດ້ໂດຍງ່າຍດາຍ ໃນພາກສະໜາມ ທີ່ຈຸດຕໍ່ ຂອງຄວາມເຂັ້ມ ແລະ ສາມາດປ່ອຍອອກ ທີ່ອັຕຣານ໌ໜັກຄົງທີ່. ສາມສົມ່ວງ, ໂດຍທີ່ວ່າໄປ ແມ່ນໃຊ້ ໃນການຕິດຕາມຮອຍ.

Transformation rate ອັຕຣາການແປງ ແມ່ນອັດຕາທີ່ການປ່ງປົງແປງ ທາງດ້ານເຄີມ ເກີດຂຶ້ນ ໃນດິນທາມ. ການປ່ງປົງແປງລະດັບນີ້ ຕາມລະດູການ ແລະ ທາດອາຫານ ສາມາດຊັກງາງ ຈາກອັດຕາຂອງການປ່ງປົງແປງ.

Transformer ຕົວແປງ ແມ່ນດິນທາມ ເຊິ່ງປ່ງປົງແປງ ຈາກຫາດເຄີມໃຫ້ນຶ່ງ (ຕົວຢ່າງ ຈາກສານລະລາຍກາຍເປັນກັນ) ແຕ່ຍໍ່ໄດ້ປ່ງປົງແປງປະຮິມານຂອງຫາດເຄີມເຂົ້າໄປໃນ ຫລື ອອກຈາກດິນທາມ.

Translocation ການເຄື່ອນຈຸດ ແມ່ນການເຄື່ອນຍ້າຍຢ່າງແຮງ ຂອງສານລະລາຍ ຈາກພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງພື້ນ ໄປຫາພາກສ່ວນອື່ນໆ.

Tributary ນັ້ສາຂາ ຫມາຍເຖິງ ແມ່ນກຳນົດຕີ່ໃຫລລົງສູ່ແມ່ນທີ່ທີ່ໃຫຍ່ກວ່າ.

Trophic level ລະດັບໂພສະນາການ ແມ່ນລະດັບພາຍໃນຕ່ອງໂສ້ອາຫານ ເຊິ່ງອົງຄະຫາດຄົງຕົວດ້ວຍຕົວມັນເອງ. ເຊັ່ນດູວກັນ, ລະດັບຂອງການໃຫ້ອາຫານ ແມ່ນ

ພະລັງງານ ແມ່ນເງົ່ານ ລະຫວ່າງການເຄື່ອນໄຫວເງົ່ານ ລະບົບນິເວດວິທະຍາໃຫ້ນຶ່ງ.

Uncertainty ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ ແມ່ນການສະແດງໃຫ້ເຫັນຊ່ອງວ່າງຂອງຂໍ້ມູນ ຫລື ການຂາດເຊັນທາງດ້ານຂ່າວສານໃນຕົວແບບ. ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ ສາມາດເກີດຂຶ້ນ ຈາກການຂາດຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບໜ້າທີ່ ຂອງລະບົບນິເວດວິທະຍາ, ການຜິດພາດ ເພື່ອກຳນົດປັດໃຈຊົ່ວຄາວ ແລະ ປັດໃຈທາງໝັ້ນທີ່ ຫລື ການເປົ່ງຂ້າມ ຜົນກະທົບອັນດັບສອງ.

Understory ໃຕ້ຕື່ມເຖິງ; ຕົ້ນໄມ້ນ້ອຍ ແລະ ຜູ້ມໍໄມ້ເກີດຂຶ້ນ ຢູ່ພາຍໃຕ້ຕົ້ນໄມ້ໃຫຍ່.

Uptake ການຮັບເຂົ້າ ຫມາຍເຖິງ ຂະບວນການທີ່ວັດຖຸໃຫ້ນຶ່ງຖືກນຳເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍຂອງສິ່ງມີຊີວິດໃນນີ້

Validation ການຢັ້ງຢືນ ແມ່ນການທິດສອບແບບຈຳລອງຫຼັບກັບຕົວຈິງ. ການຢັ້ງຢືນ ໂດຍການທອດລອງ ແລະ ການກະກຽມ ຫລັກຖານວັດຖຸ ແລ້ວໄດ້ສະເພາະ ແມ່ນຈຳເປັນ ສຳລັບການນຳໃຊ້ ທີ່ມີຈຸດໜ່າໝາຍສະເພາະໃດໜຶ່ງ ສຳເລັດ. ການຮັບຮອງ ແມ່ນອ້າງເຖິງ ຂະບວນການ ແ້ງຂໍ້ມູນ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຖືກາກຳນົດ ໂດຍສິ່ງທີ່ແຕກຕ່າງ ຕ້ອງສຳເລັດ ແລະ ສຸດທ້າຍ (ຕົວຢ່າງ, ການຄອບຄອງ ບໍ່ໃຫ້ມີການປ່ງປົງແປງເພີ່ມເຕີມອີກ), ແລະ ບັນຈຸດຸນຄ່າ ເພື່ອການນຳໃຊ້ທີ່ຕັ້ງໃຈໄວ້ ອະທິບາຍ ໂດຍຫາງດ້ານປະລິມານ ແລະ ດຸນພາບ.

Value 1) ອຸນຄ່າ ແມ່ນການຕອບສະຫນອງທີ່ຢຸດຕິທໍາ ຫລື ການມີຄວາມເຫົ່າຫຼຸມກັນ ໃນສິນຄ້າ, ການບໍລິການ ຫລື ເປັນເງິນ ສຳລັບການແລກປ່ຽນ, 2) ອຸນຄ່າ ສິ່ງຂອງໃຫ້ນຶ່ງ ເທົ່າກັບເງິນ, ຕົວຢ່າງ ລາຄາຂອງມັນໃນທັງຕະຫລາດ; 3) ອຸນຄ່າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ຄວາມສະເໜີພາບ ຫລື ຄວາມສຳຄັນຂອງສິນຄ້າ ຫລື ຊັບພະຍາກອນສິ່ງແວດລ້ອມ ຫລື ການບໍລິການ.

Water budget ງົບປະມານນີ້ ແມ່ນການສົມດູນການໄຂລເຂົ້າ ແລະ ໄຂລອອກ ຂອງນີ້ ໃນລະບົບນິເວດວິທະຍາ ຂອງດິນທາມ.

Water column ເສີນນີ້ ຫມາຍເຖິງ ເສີນນີ້ໃນຈົນຕະນາການ ຈາກໜັນນີ້ຂອງຫະເລສາປ່ໄປຫາໝັ້ນຂັ້ນຕະກອນ.

Water table ລະດັບນໍ້າໃຕ້ດິນ ແມ່ນລະດັບຕອນເທິງ
ໜີ ລະດັບໃນພື້ນດິນ ຂອງນໍ້າໃຕ້ດິນ. ລະດັບນໍ້າໃຕ້ດິນ
ປະກອບດ້ວຍເຊດແດນລະຫວ່າງຊັ້ນຂອງການອໍມຕົວ
ຂອງນໍ້າ (ຊັ້ນນີ້ບໍ່ມີທາດອີກຊີແຊນ) ແລະ ຊັ້ນທີ່ມີອາ
ກາດ.

Water-octanol coefficient (K_{ow}) ສຳປະສິດ
ນໍ້າ-ອົກຕາໂນນ ແມ່ນຫ່າຍຂອງຂາດເຄມີໄດ້ນີ້ງ ຕໍ່
ການແບ່ງແຍກ ເຂົ້າໃນເນື້ອເຫັນສາມປະກອບອັນສຳ
ຄົນ ຂອງອົງຄະຫາດ. ຕົວຢ່າງ, ທາດເຄມີ ທີ່ມີ K_{ow}
ສູງ ແມ່ນມີໂອກາດສະສົມໃນເນື້ອເຫັນຈຸ
ລັງປາຫລາຍກວ່າ ທາດເຄມີ ທີ່ມີ K_{ow} ຕໍ່.

Watershed ແຫວ່ງນໍ້າ, ເຂດສັນບັນນໍ້າ (ເບິ່ງເອ
ກະສານຄົດຕືືດ).

Wetland hydroperiod ໄລຍະອຸທິກະສາດ
ຂອງດິນທາມ ແມ່ນລະດັບຂອງນໍ້າ ຕາມລະດູການ ໃນ
ດິນທາມ; ການເນີ້ນຂຶ້ນ ໜີ ຫລຸດລົງຂອງນໍ້າ ໃນຫນັດ
ນໍ້າ ແລະ ຂັ້ນຫລຸດລົງມາ ຂອງດິນທາມ.

Zone of effluent mixing ເຂດການປະສົມ
ຂອງການປ່ອຍອອກ ແມ່ນຂອບເຂດໃນພື້ນທີ່ ຂອງການ
ປ່ອຍອອກ ໜີ ກາຍແຜ່ກະຈາຍ. ທີ່ຕັ້ງ ແລະ ການ
ເຈືອຈາງ ຂອງການລະບາຍການປ່ອຍອອກ ສາມາດກຳ
ນິດໄດ້ ໃນເຂດການປະສົມ ຂອງການປ່ອຍອອກ ໂດຍ
ການແຜ່ກະຈາຍໃນ ການສຶກສາແຜນທີ່. ເຂດການປະ
ສົມການປ່ອຍອອກ ສາມາດປ່ຽນແປງໄດ້ ບິນພື້ນຖານ
ການປ່ຽນແປງ ຕໍ່ການປ່ອຍອອກ ແລະ ລັກສະນະພິ
ເສດ ຂອງຕົວຮັບ ຂອງ ສິ່ງແວດລ້ອມ.